

Tuumaohutusalane rahvusvaheline koostöö

Komisjon on jätkuvalt oluline osaleja ülemaailmsel tasandil, kuid tal puudub terviklik strateegia ja tugev järelevalve

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Sisukord

Punkt

01–11 | Põhisõnumid **01**

01–06 | Miks on see valdkond oluline?

07–11 | Meie leiud ja soovitused

12–57 | Meie tähelepanekutest lähemalt **02**

12–24 | Rahvusvaheline tuumaohutusalane koostöö on oluline, kuid komisjonil puudub terviklik ja ajakohane strateegiline lähenemisviis

13–14 | Rahvusvaheline koostöö tuumaohutuse valdkonnas on oluline, arvestades tuumariskide piiriülest olemust

15–24 | Komisjonil puudub ajakohane ja terviklik strateegia, mis suunaks tema tegevust

25–33 | Üldiselt põhineb meetmete valik selgelt määratletud tuumaohutusega seotud vajadustel, kuid prioriteedid ei ole täpselt paika pandud

26–28 | Komisjon on kehtestanud tugeval alusel seisva valikuprotsessi, mis põhineb konkreetsetel tuumaohutusega seotud vajadustel

29–30 | Meetmete valikul ei toimu punktide andmine ja meetmete järjestamine vastavalt eelnevalt kindlaks määratud kriteeriumidele, mis vähendab protsessi läbipaistvust

31–33 | Mõnda meetet mõjutasid algusest peale puudused valmidusastmes või ELi rahastamise vajaduse ebapiisav tõendamine

- 34–49 | ELi toetus aitas kaasa mitmesuguste ja mõnikord keerukate meetmete elluviimisele, kuid sageli esines viivitusi ning mõnel juhul ka kulude suurenemist ja kestlikkusega seotud riske**
- 35–37 | EL toetas mitmesuguste meetmete, sealhulgas suurte ja keerukate projektide elluviimist
- 38–45 | Meetmed viidi sageli lõpule hilinemisega ja mõnel juhul ületasid eelarvet
- 46–49 | Mõnel juhul on jätkuvalt suureks probleemiks pikaajalise kestlikkuse saavutamine
- 50–57 | Komisjoni järelevalve on mitmes aspektis ebapiisav**
- 51–54 | Komisjon tugineb Ukrainale antud laenu puhul kolmandate isikute tehtavale järelevalvele, ilma selge rollide ja kohustuste raamistikuta
- 55–57 | Enamikul juhtudel keskendub järelevalve väljunditele, mitte tuumaohutuse tegelikule parandamisele

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

II lisa. Valimisse kaasatud lepingute loetelu

Lühendid

Mõisted

Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastused

Ajatelg

Auditirühm

Põhisõnumid

01

Miks on see valdkond oluline?

- 01** Energianõudlus kasvab kogu maailmas ja tuumatehnoloogiad moodustavad sellest üha suurema osa. Maailma eri paigus võetakse järjest kasutusele uusi reaktoreid. Tuumaenergia esmane kasutusviis on elektri ja soojuse tootmine. Lisaks kasutatakse tuumatehnoloogiat ka meditsiinis, põllumajanduses ja kosmoseuuringutes. Tehnoloogia laialdase leviku ja kiirguse tugeva mõju tõttu tehnoloogiarikete korral on ohutusnõuded määrava tähtsusega.
- 02** Tuumaohutus tähendab õigete käitamistingimuste tagamist, avariide ärahoidmist ja nende tagajärgede leevendamist, mille tulemuseks on töötajate, elanikkonna ja keskkonna kaitse lubamatu kiirgusohu eest. See hõlmab tuumarajatiste, radioaktiivsete jäätmete ja radioaktiivsete materjalide veo ohutust.
- 03** Esmavastutus tuumaohutuse eest lasub organisatsioonil, kes vastutab kiirgusohu põhjustavate rajatiste ja tegevuse eest. Nende regulatiivse järelevalve eest vastutab riik. Sellised õnnetused nagu 1986. aastal Tšornobõlis ja 2011. aastal Fukushima on aga suurendanud muret tuumaohutuse pärast kogu maailmas. Lisaks sellele, et õnnetuste radioaktiivne mõju levis tuule ja ookeanihoovuste kaudu üle riigipiiride, mõjutasid need ka avalikku arvamust ja valitsusi ning koormasid rahvusvahelist üldsust märkimisväärsete keskkonna tervendamise kuludega. Kuna tuumaohutuse eesmärk on vältida keskkonnaohete rahvusvahelisel tasandil, on sellel ülemaailmse [avaliku hüve](#) omadused.

- 04** EL on ajalooliselt olnud rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö aktiivne edendaja nii oma piirides kui ka neist väljaspool. Tuumaohutusosalase koostöö rahastamisvahendi toetuste ja Euratomi laenudega on toetatud mitmesuguseid meetmeid alates haridusest ja koolitusest kuni eksperditeadmiste pakkumiseni ning ohutusega seotud seadmete, taristu ja keskkonna tervendamistöödeni. ELi toetuse lõppkasutajad on tavaliselt partnerriikide tuumavaldkonda reguleerivad asutused ning tuumarajatiste või vanade uraanikaevanduste käitajad. Kuigi vähem kui varasematel perioodidel, eraldati nendele koostöövormidele kõigis 2014.–2020. ja 2021.–2027. aasta mitmeaastastes finantsraamistikes ligikaudu 300 miljoni euro ulatuses toetusi lisaks 300 miljoni euro suurusele laenule, mis maksti Ukrainale välja aastatel 2017–2021.
- 05** Käesolevas auditis uurisime, kas komisjon (koos Euroopa välisteenistusega, kui see on asjakohane) on olnud tõhus tuumaohutuse suurendamisel kolmandates riikides. Täpsemalt hindasime ELi rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö raamistiku ülesehitust, ELi rahalise toetuse eraldamist ajavahemikul 2014–2024, ELi rahastatud meetmete väljundeid ja tulemusi, mille eesmärk on parandada tuumaohutust Armeenias, Iraanis, Kõrgõzstanis, Tadžikistanis, Ukrainas ja Usbekistanis, ning komisjoni järelevalvet.
- 06** Auditeerisime seda valdkonda tuumaohutuse tähtsuse tõttu, võttes arvesse varasematest õnnetustest ja viimasel ajal ka Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud muresid. Aruandes esitatakse poliitikakujundajatele ja laiemale üldsusele sõltumatu hinnang ELi rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö tõhususe kohta. Selles tehakse kindlaks mõned puudused ja esitatakse parandussoovitusi, mis võivad aidata kaasa käimasolevale õigusloomeprotsessile seoses uue tuumaohutusosalase koostöö rahastamisvahendiga aastateks 2028–2034. Täiendav taustteave ning auditi ulatuse ja käsitusviisi üksikasjad on esitatud *l lisas*.

Meie leiud ja soovitused

- 07** Kokkuvõttes järeldame, et komisjon on jätkuvalt oluline osaline rahvusvahelises tuumaohutusosalases koostöös, olles aidanud ellu viia mitmesuguseid meetmeid, kuigi sageli hiljem ja mõnikord suuremate kuludega kui algselt planeeritud. Komisjoni tegevuse tõhusust pärsvivad aga tervikliku ja ajakohase strateegia puudumine ning puudused rahastatud meetmete järelevalves.
- 08** Tuumaohutusriskide piiriülene olemus näitab selgelt rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö tähtsust ning aastakümneid on EL andnud olulise panuse tuumaohutuse parandamisse kogu maailmas. Komisjonil puudub aga praegu terviklik strateegia, mis suunaks tema meetmete rakendamist selles valdkonnas. Praegused programmdokumendid keskenduvad tuumaohutusosalase koostöö rahastamisvahendile ning ei sisalda selliseid strateegilisi suuniseid teiste komisjonile kättesaadavate vahendite kohta, nagu Euratomi laenud. Samuti ei ole neis selgelt sätestatud eesmärgid, mida komisjon soovib saavutada tuumavaldkonnas, mis on aja jooksul märkimisväärselt arenenud ja hõlmab mitmeid teisi sarnaste koostööeesmärkidega sidusrühmi (punktid [12–24](#)).

1. soovitus

Tugevdada komisjoni rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö strateegilist raamistikku

Komisjon peaks tugevdama oma rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö strateegilist raamistikku, töötades välja ajakohase tervikliku strateegia koostöötegevuse suunamiseks. Sellises strateegias tuleks kindlaks teha valdkonnad, kus ELi meetmetel on suurim lisaväärtus, võttes arvesse teiste asjaomaste sidusrühmade algatusi. Samuti tuleks selles kindlaks määrata, millised eesmärgid kavatses komisjon saavutada (sealhulgas võimaluse korral kvantifitseeritavad põhieesmärgid), milliseid vahendeid ta kavatses kasutada, millised sidusrühmad tuleks kaasata ja kuidas nad peaksid oma tegevust koordineerima.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2028. aasta lõpp

09 Leidsime, et komisjoni tuumaohutuslase koostöö rahastamisvahendist rahastatavate meetmete valimise protsess oli üldiselt hästi põhjendatud, kuna see vastas selgelt määratletud tuumaohutuse vajadustele ja seda toetasid asjakohased tuumaalased eksperditeadmised. Täheldasime siiski, et partnerriikidelt saadud koostööettepanekuid ei hinnatud ega järjestatud eelnevalt kindlaks määratud kriteeriumide alusel. See takistab nende sisulist võrdlemist ja sellest tulenevalt kinnitust, et ELi rahalised vahendid eraldati sinna, kus need võiksid anda suurimat lisaväärtust. Tulu teenivate tuumarajatiste puhul täheldasime ka seda, et ei hinnatud toetusesaaja omafinantseerimise suutlikkust (punktid 25–33).

2. soovitus

Tugevdada tuumaohutust toetavate ELi rahastatavate meetmete valimise protsessi

Soovitame komisjonil:

- a) tugevdada koostööettepanekute hindamist vastavalt eelnevalt kindlaks määratud asjakohastele kriteeriumidele, nagu ettepanekutes käsitletava tuumaohutusrisiki kiireloomulisus ja ulatus, ELi meetme lisaväärtus, kavandatava meetme küpsus, oodatavate tulemuste tõenäoline kestlikkus ja geopoliitiline kontekst, milles toetust antakse. Protsessi tuleks põhjalikult dokumenteerida;
- b) hinnata juhul, kui meetmed on seotud tulu teenivate tuumarajatistega (näiteks elektrijaamadega), toetusesaaja suutlikkust ise oma ohutusprogramme rahastada, ja kaaluda, kas laenude kaudu rahastamine oleks sobiv alternatiiv.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027. aasta lõpp

10 Aastate jooksul on ELi toetus aidanud kaasa mitmesuguste ja mõnikord keerukate meetmete rakendamisele. Nende hulka kuuluvad märkimisväärsed saavutused Ukrainas asuva endise Tšornobõli tuumaelektrijaama ja mitme Kesk-Aasias asuva vana uraanikaevandusega seotud keskkonna tervendamistöödel. Viivitused on aga olnud meie läbivaadatavate meetmete tavapärane osa koos oodatust suuremate kuludega, eelkõige suuremahuliste ehitus- või keskkonna tervendamistööde puhul. Kuigi suuremad kulud võivad olla osaliselt seotud mõne sellise meetme keerukuse ja esmakordsusega, põhjustasid kulude kasvu ka püsivad rahastamispuudujäägid ja tulemuslikkuse stiimulite puudumine. Mõnel juhul on ohus nende meetmete pikaajaline kestlikkus (punktid 34–49).

3. soovitus

Vähendada rahvusvahelistes tuumaohutusosalase koostöö meetmetes viivituste ja ülekulude ohtu

Komisjon peaks algusest peale kehtestama leevendavad tingimused, et minimeerida viivitusi ja ülekulusid meetmete rakendamise ajal. Eelkõige peaks komisjon tagama, et:

- a) kulud, sealhulgas halduskulud, on eelnevalt hinnatud (nt teostatavusuuringute kaudu, mis põhinevad kõige täpsemal kättesaadaval teabel);
- b) mitme rahastajaga rahastamismehhanismide puhul võtab komisjon muu hulgas arvesse hinnangulisi kulusid ja teiste rahastajate võetud piisavate kohustuste olemasolu, enne kui teeb otsuse meetme rahastamise kohta;
- c) eelarve kaudse täitmine raames rakenduspartneritega sõlmitud lepingud sisaldavad tulemuslikkuse stiimuleid, mis soodustavad väljundite saavutamist õigeaegselt ja eelarve piires.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027. aasta lõpp

- 11** Mitmes aspektis ei ole komisjon oma meetmete rakendamist piisavalt jälginud. See kehtib eelkõige 300 miljoni euro kohta, mis laenati selleks, et rahastada Ukraina tuumaelektrijaamade käitaja teostatavat ulatuslikku turvalisuse suurendamise programmi. Komisjon maksis laenu välja, ilma et ta oleks olnud kindel, et vahenditest rahastatakse üksnes laenuvõtja kantud ja tasutud programmiga seotud kulusid, ning ilma et ta oleks ametlikult heaks kiitnud mitmeid programmis aastate jooksul tehtud muudatusi. Kuigi komisjon jälgib tähelepanelikult tuumaohutusosalase koostöö rahastamisvahendi rakendamist, täheldasime puudusi ELi rahastatud väljundite kasutamise ja tuumaohutuse tegeliku parandamise järelevalves (punktid [50–57](#)).

4. soovitus

Parandada ELi rahastatavate tuumaohutusmeetmete järelevalvet

Komisjon peaks parandama järelevalvet tulevaste ELi rahastatavate tuumaohutusmeetmete üle, tehes järgmist:

- a) kogub teavet vastavate väljundite tegeliku kasutamise kohta pärast meetme lõpuleviimist ning täiendab seda teavet vajaduse korral kohapealsete kontrollkäikudega;
- b) tugevdab Euratomi laenude puhul järelevalvemehhanismi, mille eesmärk on tagada, et laenuvõtja täidab peamisi usaldusväärse finantsjuhtimise kohustusi;
- c) tõhustab tuumaohutusosalase koostöö rahastamisvahendist antavate toetuste puhul loogilisi raamistikke, lisades neisse süstemaatiliselt tuleminäitajaid, mis on kooskõlas meetme eesmärkidega ja kajastavad meetmete mõju tuumaohutusele.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2028. aasta lõpp

Meie tähelepanekutest lähemalt

Rahvusvaheline tuumaohutusalaane koostöö on oluline, kuid komisjonil puudub terviklik ja ajakohane strateegiline lähenemisviis

- 12** Käesolevas osas uurime, kas komisjonil on terviklik raamistik, mis suunab tema sekkumist rahvusvahelise tuumaohutusalaane koostöö alal.

Rahvusvaheline koostöö tuumaohutuse valdkonnas on oluline, arvestades tuumariskide piiriülest olemust

- 13** Esmavastutus tuumaohutuse eest lasub isikul või organisatsioonil, kes vastutab kiirgusohutu põhjustavate rajatiste ja tegevuse eest. Tuuma- ja kiirgusohutuse reguleerimine kuulub riikide vastutusalasse¹. Sellised õnnetused nagu 1986. aastal Tšornobõlis ja 2011. aastal Fukushimas on aga suurendanud muret tuumaohutuse pärast kogu maailmas. Lisaks sellele, et õnnetuste radioaktiivne mõju levis tuule ja ookeanihoovuste kaudu üle riigipiiride, mõjutasid need ka avalikku arvamust ja valitsusi. Eelkõige Tšornobõli puhul koormas õnnetus ka rahvusvahelist üldsust märkimisväärsete keskkonna tervendamiskuludega. Tuumaohutuse tagamine ei ole seega mitte ainult riiklik, vaid ka rahvusvaheline ülesanne, mis kinnitab rahvusvahelise tuumaohutusalaane koostöö tähtsust.

---

¹ Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur, „Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1“.

- 14** See on eriti oluline ELi puhul, kuna tal on märkimisväärne arv tuumaelektrijaamu nii oma piirides kui ka vahetus läheduses – eelkõige Valgevenes, Venemaal, Šveitsis, Ukrainas ja Ühendkuningriigis (vt [I lisa](#)). Lisaks püüab EL oma laienemispoliitika raames edendada ka kandidaatriikide tuumaohutuse valdkonna õigusnormide vastavusse viimist [ELi ja Euratomi õigusega \(acquis\)](#).

Komisjonil puudub ajakohane ja terviklik strateegia, mis suunaks tema tegevust

- 15** ELi tegevus tuumaohutuse valdkonnas põhineb [Euratomis asutamislepingul](#). Muu hulgas volitatakse Euratomis asutamislepinguga looma tuumatööstuse kiireks loomiseks ja kasvuks vajalikud tingimused, kehtestama ühtsed ohutusstandardid ning looma suhted teiste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et edendada tuumaenergia rahuotstarbelist kasutamist. See annab komisjonile, kes vastutab lepingu rakendamise eest, tuumaenergia valdkonnas laia tegevusulatuse nii ELis kui ka väljaspool seda.

Erinevad sekkumisvahendid, mida hallatakse eraldi

- 16** Rahvusvahelise tuumaohutuse toetamiseks on komisjon võtnud kasutusele kaks peamist rahastamisvahendit, mida haldavad kaks eraldi talitust.
- ELi eelarvest rahastatavad sihttoetused tuumavaldkonna sidusrühmade toetamiseks kolmandates riikides: seda toetusvormi on kasutatud alates 1992. aastast ja praegu nimetatakse seda [tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendiks \(INSC\)](#), mida haldab rahvusvahelise partnerluse peadirektoraat (DG INTPA). Sellele on ajavahemikuks 2021–2027 eraldatud 300 miljonit eurot (vt ka [I lisa](#)).
  - Euratomis laenuid tuumaelektrijaamade ohutuse ja tõhususe projektide rahastamiseks: algselt 1977. aastal Euratomis projektide toetamiseks loodud vahend on olnud kättesaadav valitud ELi mittekuuluvatele riikidele alates 1994. aastast (praegu Armeenia, Venemaa ja Ukraina pärast ELi laienemise eri etappe). See vahend on praegu kasutusel seoses 300 miljoni euro suuruse laenuga Ukrainale, mida haldab komisjoni eelarve peadirektoraat.

17 Nende kahe komisjoni kasutatava vahendi eesmärgid, mis on suunatud tuumarajatiste ohutuse parandamisele, kattuvad osaliselt. Kuid need ka erinevad märkimisväärselt, kuna elektriyaamade käitajatele antavad laenud võivad toetada ka nende tõhusust ning seega nende tootlikkust ja konkurentsivõimet. See ei kuulu INSC kohaldamisalasse, mille eri versioonides on toetus ettevõtjatele sõnaselgelt piiratud: aastatel 2014–2020 välistati määrusega seadmete tarnimine; aastatel 2021–2027 anti määrusega käitajatele toetust ainult erandjuhtudel, mis on rangelt seotud Fukushima-järgsete stressitestide ja nendest tulenevate võimalike soovitude rakendamisega. Tähelepanelik, et Armeenias puudub komisjonil olemasolevate vahendite kasutamiseks terviklik ja sidus lähenemisviis (vt [1. selgitus](#)).

18 Kolmas komisjonile kättesaadav rahastamisvahend on naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Gloaalne Euroopa“ – 79,5 miljardi euro suurune rahastamisvahend, mida haldavad ühiselt mitu komisjoni talitust ja mis ajavahemikul 2021–2027 ühendab mitut välistegevuse rahastamisvahendit, mis olid eelmistel eelarveperioodidel eraldiseisvad. Seni on seda kasutatud julgeolekumeetmete rahastamiseks peamiselt rahu, stabiilsust ja konfliktide ennetamist käsitleva temaatilise programmi raames, selle kasutusala hõlmab aga ka teatavaid tuumaohutusmeetmeid (mõned sarnanevad INSC omadega, eelkõige hariduse, koolituse ja kaitsemeetmete valdkonnas).

Peamiste rahvusvaheliste osalejate samaaegsed koostööalgatused

19 ÜRO Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur (IAEA) loodi 1957. aastal ja 2025. aasta seisuga on sellel 180 liikmesriiki (sealhulgas kõik 27 ELi liikmesriiki). Selle [põhikiri](#) hõlmab mitmesuguseid tegevusi, mille eesmärk on toetada tuumaenergia ohutut, turvalist ja rahuotstarbelist kasutamist. Tegevused hõlmavad teadusliku ja tehnilise teabe vahetamist, teadlaste ja ekspertide koolitamist, tuumamaterjalide kaitsemeetmete kehtestamist ja haldamist ning ohutusstandardite vastuvõtmist ja nende rakendamise edendamist liikmesriikide taotlusel. Need tegevused kattuvad suures osas INSC eesmärkidega ja ulatuvad neist kaugemale. IAEA on saanud ka esmatähtsad erivolitused, eelkõige [tuumarelva leviku tõkestamise lepingu](#) kaudu, millega on talle pandud kaitsemeetmete kontrollimise kohustus, ning mitme ohutusega seotud konventsiooni³ kaudu, mille alusel allakirjutanud riigid jagavad omavahel ning komisjoni ja IAEAgah ohutusteavet.

20 Oma tegevuste elluviimiseks on IAEA käsutuses vahendid, mis ületavad suuresti ELi INSC vahendeid. 2025. aasta ligikaudu 757 miljoni euro suurusest [kogueelarvest](#) eraldas IAEA 43 miljonit eurot tuumaohutusele ja -julgeolekule (oma korralisest eelarvest) ning ligikaudu 128 miljonit eurot oma [tehnilise koostöö programmile](#). See programm on IAEA peamine mehhanism tuumatehnoloogia üleandmiseks oma liikmesriikidele, sealhulgas abi andmiseks kiirusohutuse ja tuumajulgeoleku parandamiseks kogu maailmas. Programm pakub liikmesriikidele vabatahtlikkuse alusel mitmesuguseid vastastikuseid eksperdihinnanguid ja nõustamisteenuseid. ELi INSC-st eraldati IAEA eelarvesse aastatel 2014–2024 ligikaudu 30 miljonit eurot ehk u 7% INSC kogueraldistest sellel ajavahemikul.

---

³ Tuumaohutuse konventsioon ning kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitlev ühiskonventsioon.

- 21** Lisaks IAEA tehnilise koostöö programmile on olemas ka muid algatusi, mille eesmärgid sarnanevad ELi INSC omadega. Muu hulgas toetasid mitu ELi liikmesriiki kahepoolset, [Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank \(EBRD\)](#), [USA](#), [Norra](#) ning Venemaa samuti tuumaohutuse algatusi, mis on seotud INSC-st rahastatavate meetmetega või taotlevad nendega samu eesmäärke. 2025. aasta juunis teatas ka [Maailmapank](#) oma kavatsusest toetada tuumaenergia ohutut, turvalist ja vastutustundlikku kasutamist arengumaades.
- 22** Oma erivahendi haldamine võimaldab komisjonil olla prioriteetide valimisel sõltumatu ja paindlik. Suur sarnasus INSC erieesmärkide ja teiste oluliste sidusrühmade mõningate algatuste vahel tähendab siiski, et komisjonil oleks tasunud strateegiliselt hinnata valdkondi, kus ELi sekkumine võib avaldada kõige suuremat mõju, võttes arvesse mainitud algatusi. Samade eesmärkidega tegevuste kattumise oht on mureküsimum, mida nõukogu on tõstatanud alates 2008. aastast⁴ ja mis on sõnaselgelt sätestatud [INSC määruse](#) artiklis 6. Seda on korduvalt tõstatatud ka liikmesriikide poolt INSC komitee iga-aastastel koosolekutel ja komisjoni enda poolt INSC tegevusdokumentides. Hoolimata kattuvatest eesmärkidest ei leidnud me valimisse kaasatud lepingutes ühtegi topeltrahastamise juhtumit (st et sama tegevust oleks kaks korda rahastatud). Komisjoni ja IAEA korrapärased kohtumised vastastikuse mõistmise memorandumil alusel ning rahastajate koostööplatvormide loomine riiklikul või piirkondlikul tasandil (nt Armeenia, Kesk-Aasia, Ukraina) aitasid topeltrahastamise ohtu vähendada.

Lüngad varasemates strateegiadokumentides

- 23** Komisjoni poolt vastu võetud [2008. aasta teatis „Rahvusvahelised väljakutsed seoses tuumaohutuse ja tuumaenergiaalaste kaitsemeetmetega“](#), [2014. aasta strateegia](#) ja [2021. aasta mitmeaastane sihtprogramm](#) sisaldavad elemente, mis annavad tuumaohutusalasale koostööle pikemaajalise perspektiivi. Need on aga osaliselt aegunud või keskenduvad üksnes INSC-le ega paku välja terviklikku lähenemisviisi rahvusvahelisele tuumaohutusalasale koostööle, mis hõlmaks kõiki komisjonile kättesaadavaid vahendeid. 2014. aasta strateegia ja 2021. aasta programmi puhul täheldasime ka, et ohutusvajaduste hindamise põhjal ei ole piisavalt kindlaks tehtud valdkondi, kus ELi sekkumisel on suurim potentsiaal anda lisaväärtust muudele käimasolevatele riiklikele või rahvusvahelistele algatustele.

---

⁴ [Nõukogu järeldused](#) kolmandatele riikidele tuumaohutuse ja -julgeoleku valdkonnas antava abi kohta, detsember 2008.

24 Seetõttu märgime, et puudub ajakohane ja terviklik rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö strateegia. Selline strateegiline raamistik, mis tugineb Euratomi asutamislepinguga antud volitustele, osutaks täiendavalt ELi meetmete lisaväärtusele, eesmärkidele, mida komisjon kavatseb saavutada, vahenditele, mida ta kavatseb kasutada, ning sellele, millised sidusrühmad tuleks kaasata ja kuidas nad peaksid oma tegevust koordineerima. Sellise eraldiseisva või laiemasse tuumakoostöö strateegiasse integreeritud strateegia puudumine on märkimisväärne, pidades silmas muutuvat tuumaohutusmaastikku (vt *lisa*), erinevate sekkumisvahendite kättesaadavust ja teiste rahvusvaheliste osalejate samaaegseid koostööalgatusi. See vähendab selgust selles, mida EL püüab saavutada, ja takistab kõigi olemasolevate vahendite kooskõlastatud rakendamist.

Üldiselt põhineb meetmete valik selgelt määratletud tuumaohutusega seotud vajadustel, kuid prioriteedid ei ole täpselt paika pandud

25 Selles osas analüüsime protsessi, mille käigus komisjon valis välja INSC-st rahastatavad meetmed, et teha kindlaks, kas protsess oli põhjalik ja kas selle tulemusel valiti välja kõige asjakohasemad ettepanekud meetmete võtmiseks.

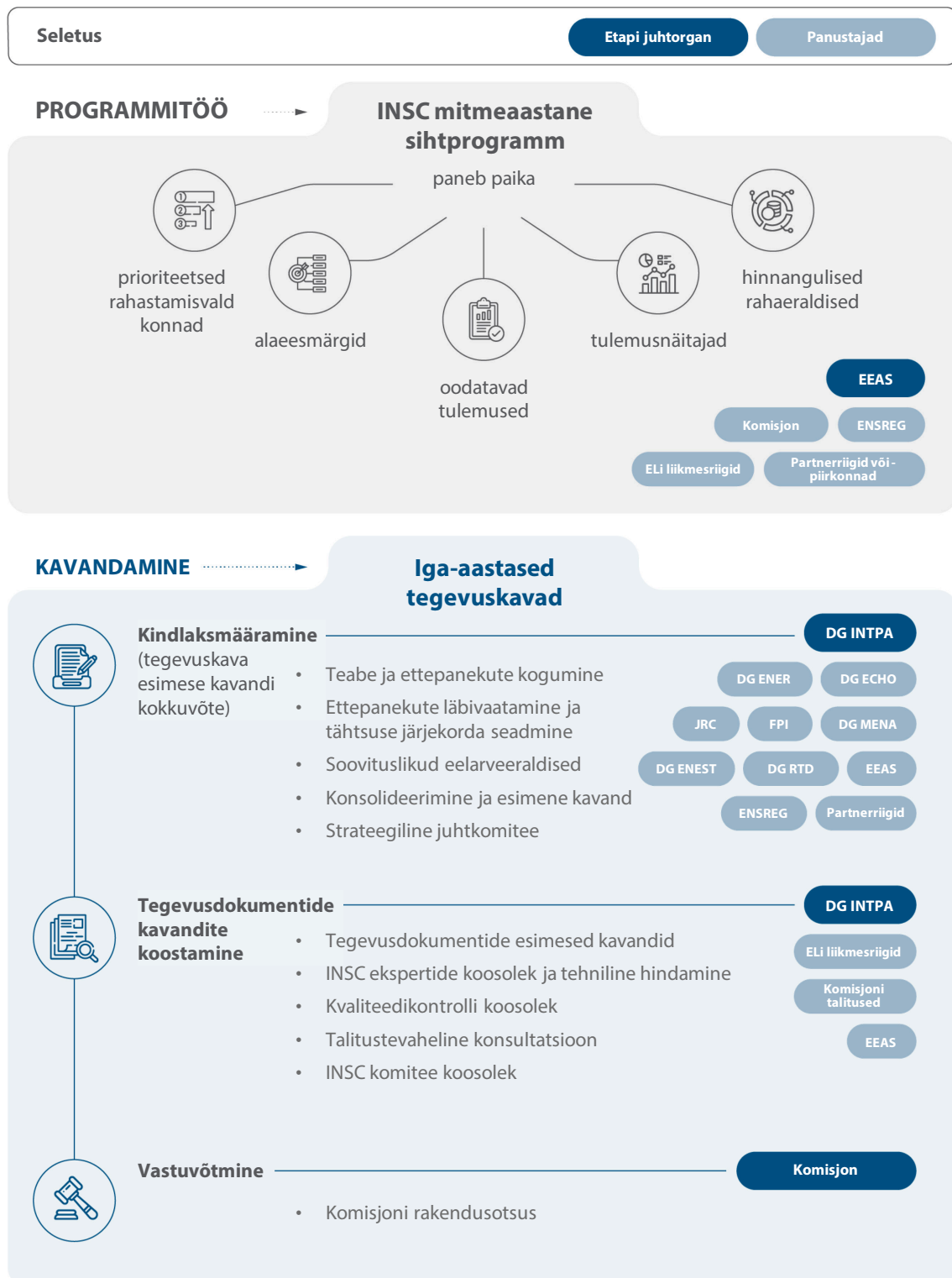
Komisjon on kehtestanud tugeval alusel seisva valikuprotsessi, mis põhineb konkreetsetel tuumaohutusega seotud vajadustel

26 INSC puhul kirjeldatakse rahastatavaid meetmeid iga-aastases tegevuskavas, mis võetakse ametlikult vastu komisjoni spetsiaalse rakendusotsusega⁵. Vastuvõtmine, nagu ka muude komisjoni hallatavate rahvusvahelise koostöö vahendite puhul, on mitmeetapilise protsessi kulminatsioon (*joonis 1*).

---

⁵ Nõukogu määruse (Euratom) 2021/948, millega luuakse tuumaohutusosalase rahvusvahelise koostöö Euroopa instrument (2021. aasta INSC määrus), artikkel 7.

Joonis 1 | Peamised sammud iga-aastase tegevuskava vastuvõtmisel

Allikas: kontrollikoda INSC määruste ja DG INTPA menetluste põhjal.

- 27** Kooskõlas INSC kehtivate määrustega⁶ koostas Euroopa välis teenistus tihedas koostöös komisjoniga mitmeaastased sihtprogrammid, mille komisjon ametlikult vastu võttis (2014., 2017. ja 2021. aastal). Nende programmide, aga ka mitmelt sidusrühmalt pideva teabe kogumise põhjal koostas komisjon tegevuskavad, mis läbisid igal aastal ametliku läbivaatamis- ja vastuvõtmismenetluse.
- 28** Protsess koondas taotlused partnerriikidelt, kellel on komisjonis olemas tehniline oskusteave (eelkõige [Teadusuuringute Ühiskeskuse](#) ja energia peadirektoraadi kaudu, lisaks DG INTPA-le), ning välisallikatelt (eelkõige ELi liikmesriikide esindajate kaudu). Protsessi toetas ka Euroopa välis teenistuse geopoliitiline panus ja konsultatsioonid teiste komisjoni talitustega. Üldiselt tagas komisjoni rakendatud protsess kindla aluse asjakohaste meetmete valimiseks, mis käsitlesid konkreetseid tuumaohutuse vajadusi partnerriikides. Vaatamata sellele positiivsele hinnangule leidsime mitmeid puudusi, mida on kirjeldatud allpool punktides [29–33](#).

Meetmete valikul ei toimu punktide andmine ja meetmete järjestamine vastavalt eelnevalt kindlaks määratud kriteeriumidele, mis vähendab protsessi läbipaistvust

- 29** Vaatamata meetmete valikuprotsessi üldisele põhjalikkusele täheldasime ebapiisavat rangust protsessi algetappides kuni tegevuskavade esialgse prioriseerimise ja kavandamiseni (vt [joonis 1](#)). Eelkõige täheldasime, et meetmete ettepanekute hindamine ja järjestamine ei toimunud eelnevalt kindlaks määratud kriteeriumide alusel, et tagada ELi rahaliste vahendite suunamine küpsetele meetmetele, millel on suurim lisaväärtus. Kuigi DG INTPA tehtud läbivaatamised hõlmasid mitut asjakohast tegurit, näiteks kiireloomulisust, küpsust või vastastikust täiendavust, ei dokumenteeritud seda analüüsi süstemaatiliselt viisil, mis oleks võimaldanud eri meetmettepanekuid sisuliselt ja läbipaistvalt võrrelda.

---

⁶ Nõukogu määruse (Euratom) nr 237/2014, millega luuakse tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahend (2014. aasta INSC määrus), artikkel 12; 2021. aasta INSC määruse artikkel 17; nõukogu otsuse 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välis teenistuse korraldus ja toimimine, artikkel 9.

30 Rahvusvaheline tuumaohutusala koostöö on osa laiematest jõupingutustest kaitsta ja edendada ELi väärtusi ja huve kogu maailmas⁷, mis tähendab, et mitmed geopoliitilised kaalutlused võivad mõjutada ka vajadust INSC rahastatavate meetmete järele ja nende tulemusi. Ametlike valikukriteeriumide puudumine lisab aga komisjoni valikuotsustele kaalutlusruumi ja vähendab nende läbipaistvust. Mõnel juhul – eelkõige Kesk-Aasia ja Iraani puhul – näitavad meie kogutud tõendid, et auditeeritud INSC meetmed olid ajendatud peamiselt nendest geopoliitilistest kaalutlustest, mitte tuumaohutusriskist, mida oleks peetud piisavalt suureks, et põhjendada nende väljavalimist konkureerivate ettepanekute hulgast Euroopa naabruses.

Mõnda meetet mõjutasid algusest peale puudused valmidusastmes või ELi rahastamise vajaduse ebapiisav tõendamine

31 Mõnel juhul täheldasime, et mõned INSC meetmed, mida me auditeerisime, valiti välja ja käivitati hoolimata algusest peale teada olnud probleemidest ja madalast valmidusastmest.

- a) Meetmed, mille eesmärk on parandada tuumaohutust ja tuumaenergiaalaseid kaitsemeetmeid Iraanis, põhinesid 2015. aasta [ühisel laiaulatuslikul tegevuskaval](#), mille [jõustas](#) ÜRO julgeolekunõukogu. Kui Ameerika Ühendriigid 2018. aastal sellest kokkuleppesist taganesid, millele lisandus alates 2019. aastast Iraani enda järkjärguline taganemine oma kohustustest ühise laiaulatusliku tegevuskava raames, mõjutas see otsustavalt ELi INSC meetmete eduka lõpuleviimise olulisi tingimusi. Sellega seoses täheldasime mitut IAEA hoiatust tema suutlikkuse kohta tagada Iraani tuumaprogrammi täielikult rahumeelne olemus⁸. Kooskõlas nõukogu [2019. ja 2022. aasta](#) selleteemaliste järeldustega jätkas komisjon ühises laiaulatuslikus tegevuskavas ELile pandud kohustuste täitmist. Komisjon sõlmis 2021. aasta detsembris ja 2023. aasta novembris uued INSC lepingud koguväärtusega 11,6 miljonit eurot. Nende täitmine võttis aga kaua aega (vastavalt 16 ja 53 kuud alates komisjoni rahastamisotsuste vastuvõtmisest), ning lisaks mõjutasid neid algusest peale ka tõsised rakendamispiirangud. Viimased olid seotud ELi ja Iraani ametnike reisimisega ning probleemidega varustuse hankimisel sanktsioonide taaskestamise tõttu pärast USA väljaastumist. See aeglustas märkimisväärselt meetmete rakendamist.

⁷ [2021. aasta INSC määruse](#) artikkel 1.

⁸ IAEA kaitsemeetmete avaldus [2021. ja 2022. aasta](#) kohta.

- b) Kesk-Aasia vanade uraanikaevandustega seotud keskkonna tervendamistöödeks eraldas komisjon 2015. aastal esialgu 16,45 miljonit eurot olukorras, kus puudusid teostatavusuuringud (mis tehti kättesaadavaks alles hilisemas etapis), täpsed viited nende tervendamismeetmete üldisele ajakavale ja maksumusele, mida komisjon kavatses toetada, ning muude rahvusvaheliste rahastajate osalus. See kõik aeglustas meetmete elluviimist.
- c) Armeenias kasutati komisjoni meetmetes laialdaselt tasupõhiseid lepinguid, palgates eksperte ja tehes need lõppkasutajatele kättesaadavaks, ilma et enamikul juhtudel oleks täpsed eeldatavad väljundid eelnevalt kindlaks määratud. Selle asemel määrati need kindlaks meetmete alguses ja neid võidi kogu nende rakendamise jooksul muuta. Neil juhtudel tuli oodatud väljundite saavutamata jätmisega seotud riskid kanda komisjonil ning neljast lepingust kahega kaasnes lisatöö jätkulepingutega. Seda olukorda täheldati ka ühes toetuslepingus, mis oli seotud keskkonna tervendamistöödega Ukrainas.

32 Armeenia tuumaelektrijaamale (mis on tulu teeniv rajatis) antava toetuse puhul ei sisaldanud komisjoni valikumenetlus analüüsi toetusesaaja suutlikkuse kohta rahastada oma ohutuse suurendamise programme, mis rahvusvaheliste standardite⁹ kohaselt kuuluvad eelkõige tuumarajatise käitaja vastutusalasse.

33 Seoses toetusega Ukrainas asuva endise Tšornobõli tuumaelektrijaama keskkonnavalasteks tervendamistöödeks ja kasutatud tuumkütuse käitlemiseks märkisime, et komisjon otsustas pärast kõrgetasemelisi konsultatsioone ELi asjaomaste liikmesriikidega anda toetust mahus, mis ületab varasemat koormuse jagamist G7 riikide ning ELi, algsete arendajate ja selliste tegevuste peamiste rahastajate vahel. 2015. ja 2016. aastal oli komisjoni toetus Tšernobõli fondi 70 miljonit eurot (42% kõigist toetustest). Kui ELi toetuse osakaal oleks jäänud samaks nagu eelmisel kohustuste võtmise perioodil (27,6% 2011. aastal), oleks see piirdunud 45,6 miljoni euroga. Täheldasime sarnast olukorda seoses 2017. aasta panusega tuumaohutuse fondi, millest rahastati muu hulgas kasutatud kütuse kuivladustamisrajatist Tšornobõlis: komisjoni 19,1 miljoni euro suurune toetus moodustas 39% G7 ja ELi kogutoetusest, ületades 5,4 miljoni euro võrra ELi varasema toetuse osakaalu. Euroopa kogupanus (EL, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia ja Ühendkuningriik) piirdus 65%-ga kogutoetusest, mis tähendab, et ELi eelarve asendas osaliselt G7 Euroopa liikmete varasemad panused.

---

⁹ IAEA, „Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1“.

ELi toetus aitas kaasa mitmesuguste ja mõnikord keerukate meetmete elluviimisele, kuid sageli esines viivitusi ning mõnel juhul ka kulude suurenemist ja kestlikkusega seotud riske

- 34** Selles osas uurime, kas ELi rahastatud tuumaohutusmeetmed saavutasid oma kavandatud väljundid õigel ajal ja eelarve piires. Uurime ka seda, kas selliste väljundite pikaajaline kestlikkus oli aluslepingutes ette nähtud, ja teeme vajaduse korral kindlaks konkreetseid riskid nende kestlikkusele.

EL toetas mitmesuguste meetmete, sealhulgas suurte ja keerukate projektide elluviimist

- 35** Aastatel 2014–2024 rahastati INSC-st 173 lepingut, mis hõlmasid meetmeid 20 partnerriigis ja seitsmes rahvusvahelises piirkonnas. Selliste meetmete ulatus ja laad oli mitmekesine, hõlmates haridust ja koolitust, eksperditeadmiste pakkumist sidusrühmadele konkreetsete ohutusdokumentide ettevalmistamisel ja läbivaatamisel ning ohutusega seotud seadmete, taristu ja keskkonna tervendamistööid. ELi toetuse lõppkasutajad olid tavaliselt partnerriikide tuumavaldkonda reguleerivad asutused ning tuumarajatiste või vanade uraanitootmiskohtade käitajad. *II lisas* on esitatud üksikasjad valimisse kaasatud lepingute kohta.
- 36** Meie valimisse kuulunud 14 lepingust viis olid auditi ajaks täielikult lõpetatud ja veel kaks olid oma algselt kavandatud tegevused sisuliselt lõpule viinud. Täheldasime nende seitsme lepingu puhul varieeruvaid tulemusi: viis neist saavutasid kavandatud väljundid; üks saavutas suurema osa, kuid mitte kõik kokkulepitud väljundid; üks leping lõppes, ilma et oleks saavutatud ühtegi peamist oodatavat väljundit.
- 37** EL toetas mitme suuremahulise ja keeruka meetme elluviimist. *2. selgituses* tuuakse esile kolm meetet, millele EL eraldas aastatel 2014–2024 kõige rohkem vahendeid – ligikaudu 137 miljonit eurot ehk 34% ELi kogueraldistest. Rakendamine toimus koostöös EBRDga, kes haldas sihtotstarbelisi fonde, mis koondasid ELi ja teiste rahastajate vahendeid. Tšornobõli kaks meetet olid lõpule viidud, kuid keskkonna tervendamise konto (ERA) rakendamine oli auditi ajal pooleli.

2. selgitus

INSC-st rahastatud suuremahulised meetmed

3. foto: uus ohutuskate Tšornobõlis

Allikas: Tšornobõli tuumaelektrijaam.

Kaarjas kinnine konstruktsioon katab 1986. aasta õnnetuses hävinud Tšornobõli 4. reaktori jäänused. Selle eesmärk on leevendada riske, mis tulenevad pärast õnnetust ohtlikesse tingimustesse ehitatud olemasoleva katte seisukorra halvenemisest ja võimalikust kokkuvarisemisest. Uus ohutuskate ehitati valmis 2019. aastal reaktorikatmise rakenduskava raames, et vältida väliskeskkonna radioaktiivset saastumist ja võimaldada vana sisekatte lammutamist. Auditeeritud perioodil oli ELi toetuse kogusumma 70,5 miljonit eurot. Kokku läksid kava elluviimisega seotud tööd, sealhulgas vana katte stabiliseerimine, uus ohutuskate ja sellega seotud tegevused, maksma 2,2 miljardit eurot (vt [joonis 3](#)). Neid rahastati Tšornobõli fondist, millesse ELi kui peamine rahastaja panustas ligikaudu 432 miljonit eurot (ehk u 20% kogukuludest).

4. foto: kasutatud kütuse kuivladustamisrajatis Tšornobõlis

Allikas: riiklik tuuma- ja kiirgusohutuse teadus- ja tehnikakeskus (SSTC NRS).

Rajatis võimaldab ladustada kasutatud tuumkütust Tšornobõli tuumaelektrijaama 1.–3. reaktorist, millest viimane suleti 2000. aastal. 21 000 kasutatud kütusekogumi kuivladustamise rajatis on kavandatud selleks, et vähendada veeleketete ja jahutushäirete ohtu, mis on seotud praegu kasutatava märgladustamisrajatisega. Uus rajatis valmis 2021. aastal ja on sellest ajast alates järk-järgult vastu võtnud kasutatud kütusekogumeid, mis on pakitud silindrilistesse kanistritesse. Auditeeritud perioodil oli ELi toetuse kogusumma 19,1 miljonit eurot. Alates projekti käivitamisest 1996. aastal kuni 2024. aasta lõpuni läks selle rajatise ehitamine maksma kokku 486 miljonit eurot (vt [joonis 3](#)).

5. foto: Kesk-Aasia vanade uraanikaevanduste keskkonna tervendamistööd

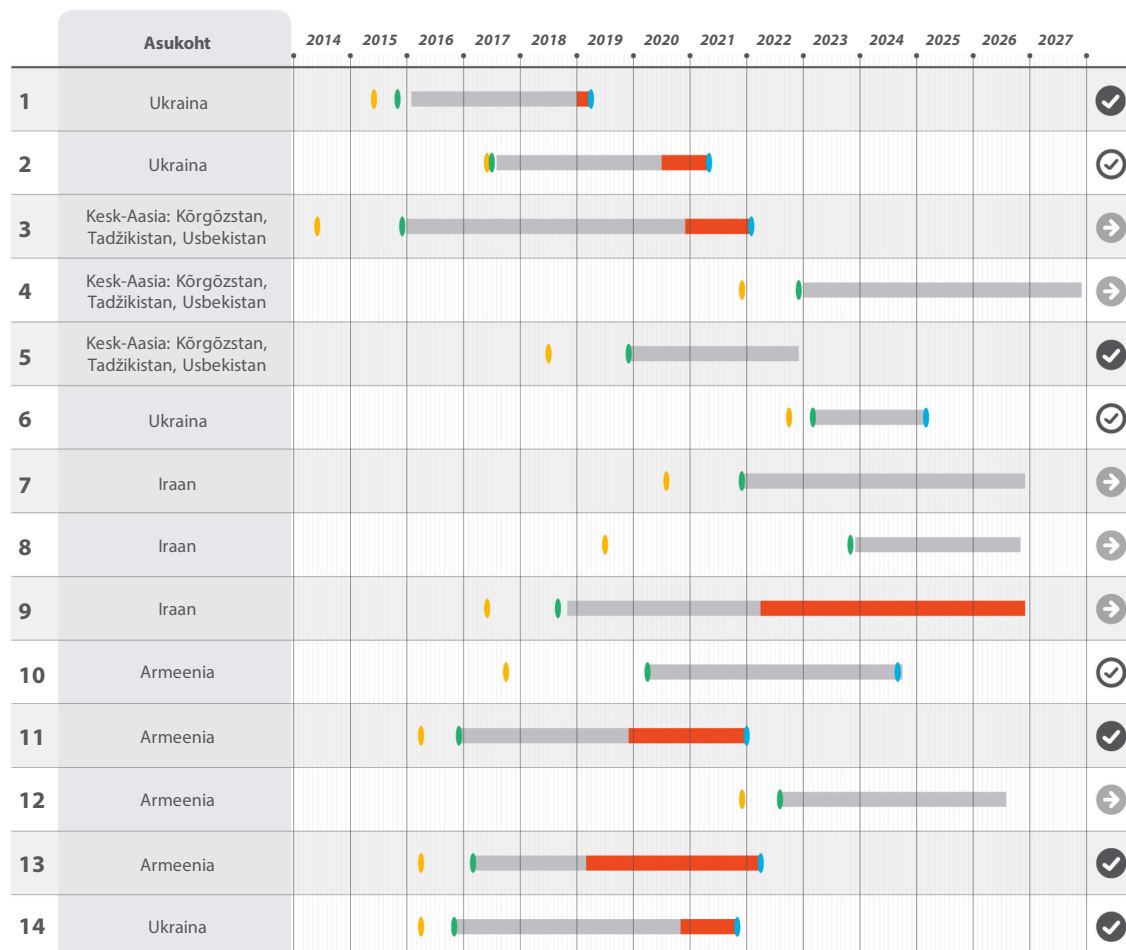
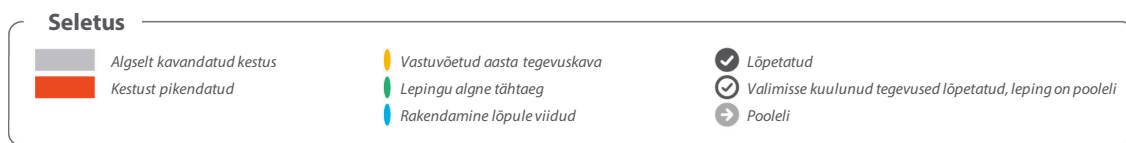
Allikas: kontrollikoda.

ELi kaasrahastatud ERA toetab sihtotstarbelisi koristustöid seitsmes prioriteetses vanas uraanikaevanduses Kõrgõzstanis, Tadžikistanis ja Usbekistanis. Teostatavusuuringute ja keskkonnamõju hindamise põhjal hõlmavad keskkonna tervendamistööd saastatud alade katmist või tarastamist, kaevandusšahtide (vertikaalsed avad) ja stollide (horisontaalsed avad) sulgemist, radioaktiivsete rikastamisjääkide hoidlate ja aheraine hoidlate ümberpaigutamist või stabiliseerimist, erosiooni ärahoidmist ja ohtlike saastunud rajatiste lammutamist. Vähendades kokkupuudet saastunud pinnase ja veega, on ERA eesmärk taastada tihedalt asustatud Ferghana oru piirkonna elanikele ohutud elamistingimused. ELi rahalise osaluse kogusumma oli 47,2 miljonit eurot. 2025. aasta oktoobri seisuga olid tervendamistööd pooleli (vt [joonis 3](#)).

Meetmed viidi sageli lõpule hilinemisega ja mõnel juhul ületasid eelarvet

- 38** Auditeeritud valimi meetmete rakendamisel esines sageli viivitusi. Kokku saavutasid INSC rahastatud 14 lepingust ainult kaks oma väljundid komisjoni allkirjastatud algsetes lepingutes ette nähtud aja jooksul (vt [joonis 2](#)). Valdava enamiku puhul esines viivitusi kas seoses nende täieliku lõpuleviimise kuupäevaga (seitse juhtumit) või auditi ajal veel pooleli olnud lepingute sisemiste vahe-eesmärkide saavutamise (neli juhtumit). Viivitused jäid vahemikku 11–48 kuud; viiel juhul oli vaja lepingu kestust ametlikult muuta. Ühel juhul lõppes leping ilma, et oleks saavutatud ühtegi selle peamist väljundit. See tulenes eelkõige asjaolust, et osalevate riikidega ei suudetud sõlmida raamlepinguid, samuti COVID-19 pandeemia mõjust (vt ka punkt [36](#)).

Joonis 2 | Auditeeritud valimisse kuulunud INSC-st rahastatud meetmete kestus

Märkus: kolmel juhul (2, 6 ja 10) on meie valimisse kuulunud tegevused lõpule viidud, kuigi lepingud on halduslikust seisukohast veel pooleli.

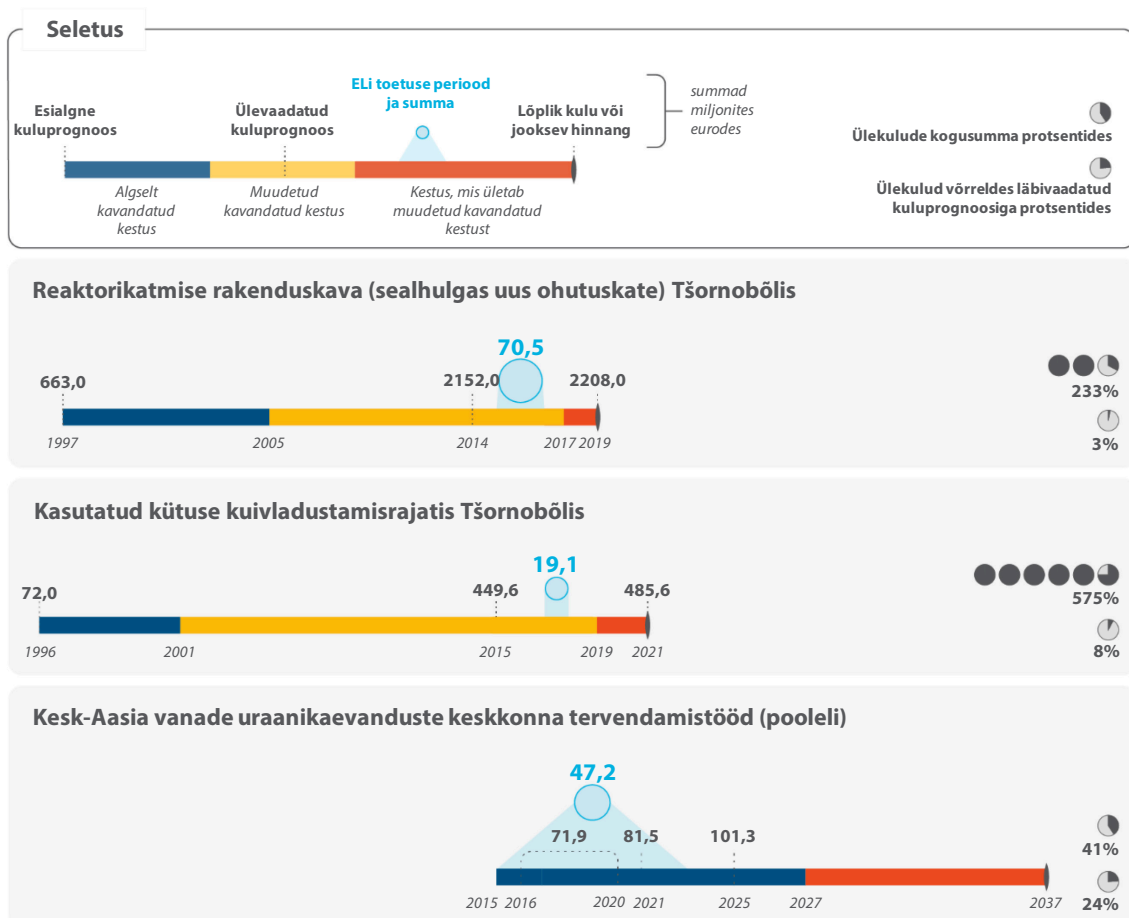
Allikas: kontrollikoda komisjoni või selle rakenduspartnerite esitatud lepingute ja rakendusaruannete põhjal, 2025. aasta juuni seisuga.

- 39** Mõnel juhul süvendasid seda olukorda tegelikud kulud, mis ületasid algset eelarvet, ehkki auditeeritud valim oli selles osas väga heterogeenne. Valimisse kuulunud 14 lepingust viie puhul olid kavandatud tegevused meie auditi ajaks ellu viidud. Neist kahe puhul leidsime, et väljundid saavutati algselt kavandatud eelarve raames, kolme puhul aga ületati eelarvet.

INSC-st rahastatavad suuremahulised meetmed

- 40** INSC kolm suurimat meetet (vt [2. selgitus](#)) olid pikaajalised mitut sidusrühma hõlmavad ja keerukad ettevõtmised, mille rakendamisega kaasnesid paratamatult ainulaadsed probleemid. Eelkõige oli Tšornobõli uus ohutuskate esimene omataoline ehitis ning Kesk-Aasia vanade uraanikaevanduste keskkonnaalased tervendamistööd hõlmavad kolme riiki ja seitset kaevandust. [Jooniselt 3](#) on näha, et neid meetmeid mõjutasid või mõjutavad endiselt viivitused ja märkimisväärsed ülekulud.

Joonis 3 | Suuremahuliste meetmete analüüs

Märkus: ELi panus hõlmab üksnes ajavahemikul 2014–2024 antud INSC toetusi. Esialgsed hinnangud saadud teostatavusuuringutest, rakenduskavadest või toetuslepingutest, vastavalt kättesaadavusele. Vahe- ja lõplikud hinnangud saadud rakendamisaruanetest.

Allikas: kontrollikoda komisjoni, EBRD ja vanade uraanikaevanduste koordineerimisrühma andmete põhjal.

- 41** INSC-st kaasrahastatud Tšornobõli taristu (sh uus ohutuskate ja kasutatud kütuse kuivladustamisrajatis) kuluprognosid on alates nende meetmete käivitamisest suurenenud, peamiselt tehniliste ja regulatiivsete takistuste tõttu, kuid ka selliste majanduslike tegurite tõttu nagu inflatsioon ja vahetuskursiriskid, mida lõppkokkuvõttes kaeti EBRD hallatavatest vahenditest. Kulude suurenemine tekitas rahastamispuudujäägi, mis nõuab rahastajatelt täiendavaid makseid – 70 miljonit eurot ELi eelarvest uue ohutuskatte ja 19,1 miljonit eurot kasutatud kütuse kuivladustamisrajatise ehitamiseks. Sellised viivitused ja kulude suurenemine mõjutasid meetmeid kuni nende rakendamise lõpuni. Uue ohutuskatte puhul aitasid töövõtjale valitud vahe-eesmärkide õigeaegseks saavutamiseks pakutud rahalised stiimulid vähendada viivitusi ja kulude kasvu pärast 2014. aastat. Kasutatud kütuse kuivladustamisrajatise puhul selliseid stiimuleid ei rakendatud. Lõpptulemust mõjutasid COVIDiga seotud lisakatkestused ning see sõltub endiselt toetusesaaja ja tema töövõtja vahelisest käimasolevast vahekohtumenetlusest.
- 42** 2015. aastal käivitatud ERA-d mõjutas algusest peale vajalike teostatavusuuringute hiline kättesaadavus. Uuringuid hakati järk-järgult tegema aastatel 2016–2020. Sellele lisandusid püsivad rahastamispuudujäägid (vt [3. selgitus](#)) ning Usbekistani puhul abi saava organisatsiooni esialgne tehnilise, haldus- ja finantssuutlikkuse puudumine.

3. selgitus

ERA-d mõjutav püsiv rahastamispuudujääk

Ligi 10 aastat pärast ERA käivitamist ja vähem kui kolm aastat enne selle kavandatud sulgemist 2027. aasta detsembris olid keskkonna tervendamistööd täies mahus läbi viidud ainult neljas väiksemas kaevanduses. Meie analüüsi põhjal on ebatõenäoline, et ülejäänud kolme suurema kaevandusega (mille kulud moodustavad 86% kogukuludest) seotud tervendamistööd viidaks lõpule enne 2032. aastat (Kõrgõzstan) ja 2037. aastat (Tadžikistan). Tadžikistani puhul on rahastamispiirangute ja vajalike investeeringute suure mahu tõttu oht, et tervendamistööd ei tehtagi.

ELi 47,2 miljoni euro suurune panus (83% ERA vahenditest) ja teiste rahvusvaheliste rahastajate¹⁰ ligikaudu 10 miljoni euro suurune panus on seni osutunud ERA kõigi hinnanguliste kulude katmiseks ebapiisavaks, mis on põhjustanud viivitusi tervendamistööde alustamisel. Selle kümneaastase perioodi jooksul (2015–2024) korraldas komisjon EBRD toetusel ainult ühe rahastajate konverentsi (2018. aastal).

ERA rahastamispuudujääk suurenes ka seetõttu, et tervendamistööd on osutunud algselt kavandatud kulukamaks. Kui esialgsed teostatavusuuringud näitasid, et seitsme kaevanduse kogukulud on ligikaudu 72 miljonit eurot, siis praeguste hinnangute kohaselt on see summa 101,3 miljonit eurot (kasv 41%). Kulude suurenemise peamine põhjus oli Kõrgõzstanis asuva Mailuu-Suu kaevanduse keskkonnavalise tervendamislahenduse muutmine pärast täiendavaid uuringuid, mida ajendas 2023. aasta maavärin Türgis. Muude tegurite hulka kuulusid väliskonsultantide halduskulud, mis ületasid teostatavusuuringutes ette nähtud kulusid, ja inflatsioon.

Lisaks ehitus- ja halduskuludele peab ERA katma ka rakenduspartneri halduskulud. ERA rahastajatel tuleb need igal aastal kinnitada. 30. augustiks 2025 oli selliste kulude summa 4,4 miljonit eurot, mis suurendas kättesaadavate rahaliste vahendite ja kulude vahet veelgi.

- 43** Finantsmääruse kohaselt võib rakenduspartnerite tasustamine olla tulemuspõhine¹¹. Tähelepidasime aga, et komisjoni ja tema rakenduspartnerite vahelistes eelarve kaudse täitmise alla kuuluvates lepingutes, mida me auditeerisime, puudusid tulemuslikkuse stiimulid.

¹⁰ Belgia, Leedu, Norra, Hispaania, Šveits ja Ameerika Ühendriigid.

¹¹ Määruse 2018/1046 artikkel 155 või määruse 2024/2509 artikkel 158.

Euratomiga laenu Ukraina suuremahulisele ohutuse parandamise programmile

- 44** Kõigi tegutsevate tuumaelektrijaamade ohutuse parandamise suuremahulise programmi rakendamine Ukrainas, mida rahastatakse Euratomiga 300 miljoni euro suurusest laenust, näitab viivitusi ja ülekulusid, sarnaselt muudele INSC rahastatavatele suuremahulistele meetmetele. Selleks ajaks, kui komisjon maksis 2017. aastal välja esimese 50 miljoni euro suuruse osamakse, oli laenuvõtja juba taotlenud programmi lõpptähtaja pikendamist 2017. aastalt 2020. aastale. 2021. aasta lõpuks, kui Euratom andis nõusoleku oma viimaseks väljamakseks, oli täielikult lõpule viidud ainult 81% meetmetest. 31. detsembri 2024. aasta seisuga oli lõpule viidud 84%, kuid programmi ülejäänud osa rakendamine oli veelgi edasi lükkunud. Laenuvõtja sõnul ei ole selle lõpuleviimine võimalik enne 2030. aastat, viidates hinnangulise lõpetamiskuupäeva kindlaksmääramise võimatusele käimasoleva sõja tõttu. Kokkuvõttes suurenesid programmi hinnangulised kulud 1,4 miljardilt eurolt 1,6 miljardile eurole (16%). ELi toetus programmile piirdus algse 300 miljoni euro suuruse laenuga.
- 45** Viivitused olid peaaegu algusest peale tingitud aeglusest projektide juhtimisstruktuuride kehtestamisel ja muude eeltingimuste täitmisel, mis takistas Euratomiga ja EBRD rahaliste vahendite väljamaksmist. Sellele lisandusid laenuvõtja omafinantseeringu ebapiisavus ja Ukraina elektrivajadused, mis piirasid tehniliste katkestuste kestust, mille vältel oleks uuenduste tegemine võimalik. Alates 2022. aastast on viivitusi suurendanud Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, millel on olnud tõsised tagajärjed programmi rakendamisele. Eelkõige kaasnes Zaporizžja tuumaelektrijaama hõivamisega kavandatud ohutuse suurendamise ja elektritootmise peatamine ning vastavate tulude kaotus.

Mõnel juhul on jätkuvalt suureks probleemiks pikaajalise kestlikkuse saavutamine

46 Ukraina oli aastatel 2014–2024 suurim ELi rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö toetusesaaja, saades toetust 170 miljoni euro ulatuses toetustena ja 300 miljoni euro ulatuses laenudena. Tuumarajatiste okupeerimine Venemaa poolt ja jätkuv agressioon on aga tähendanud, et nende investeeringute pikaajaline kestlikkus on ohus ja sõltub (juhtudel, mil füüsiline ligipääs investeeringutele on säilinud) toetuse jätkumisest. Eelkõige märgime järgmist:

- a) aastatel 2022–2024 on INSC-st eraldatud üle 15 miljoni euro, mille peamine eesmärk on taastada Vene vägede kahjustatud või rüüstatud varustus ja rajatised. Seda toetust on osaliselt (7 miljonit eurot) antud [rahvusvahelise Tšornobõli koostöökonto kaudu](#). Tegemist on veel ühe mitme rahastajaga fondiga, mida haldab EBRD, kes kohandas oma algset eesmärki toetada Tšornobõli tuumaelektrijaama dekomissioneerimist, lisades eesmärgiks ka tuumaohutuse taastamise keelutsoonis.
- b) 2025. aasta veebruaris tabas [droom](#) Tšornobõli tuumajaama 4. reaktori uue ohutuskatte katust, mis oli üks INSC toetatud suuremahulistest meetmetest, kahjustades katust ennast ja põhjustades tulekahju, mis hävitas osa selle sisekihtidest. Pärast 22 aastat kestnud projekteerimis- ja ehitustöid ning 2,2 miljardi euro investeerimist reaktorikatkemise rakenduskavasse (millest 432 miljonit eurot tuli ELi eelarvest) ei täida uus ohutuskate enam oma eesmärki ja vajab ulatuslikku remonti, [mida on kinnitanud IAEA](#). Nende remonditööde kulude ja rahastamisallikate hindamine on Ukraina ametiasutustel (koostöökonto abiga) veel pooleli.

6. foto: Tšornobõli uue ohutuskatte kahjustatud katus

Allikas: Tšornobõli tuumaelektrijaam.

- c) Sõda on märkimisväärselt aeglustanud kasutatud kütusekogumite üleviimist uude kuivladustamisrajatisse Tšornobõlis. Kui algne eesmärk oli üle viia 2500 kütusekogumit aastas, siis tegelikult on aastatel 2022–2024 üle viidud alla 630 kütusekogumi aastas. Toetusesaajalt saadud teabe kohaselt oli 2025. aasta juuni seisuga vanas märgladustamisrajatises ligikaudu 17 000 kütusekogumit (80% koguarvust).
- d) Euratomi laenu võtja on seni täitnud oma tagasimaksetingimusi, mis piirduvad aastaintressiga kuni 2027. aastani. Seega ei ole ELi eelarves tegelikku kahju kantud. Laenuvõtja finantsolukord on aga sõja ja eelkõige Zaporizžja tuumaelektrijaama hõivamise tõttu halvenenud, sest vahetult enne sõja puhkemist tootis jaam umbes 44% ettevõtte elektrist. Laenu osamaksete tagasimaksetingimuste edaspidine täitmine käimasoleva sõja kontekstis võib sõltuda rahvusvahelise üldsuse jätkuvast toetusest.

- 47** Kesk-Aasia vanade uraanikaevanduste keskkonnaalaste tervendamistööde strateegilises üldkavas on tervendamisstrateegia keskse osana määratletud piirkondlik veeseiresüsteem. INSC meede, mis käivitati kõnealuse seiresüsteemi rakendamiseks, aegus aga 2022. aastal, ilma et oleks saavutatud ühtegi selle põhieesmärki – süsteemi ei paigaldatud. See kahjustab tervendamistööde kestlikkust, kuna ei võimalda varajast hoiatamist piiriülese saastumise eest, koordineerimist ja andmete jagamist kolme asjaomase riigi vahel. Lisaks anti Usbekistanis kohustus tagada tervendatud alade pikaajaline kestlikkus ühele valitsusasutusele alles 2025. aasta novembris, ning selle kohustuse tõhusaks täitmiseks vajalikud mehhanismid olid alles väljatöötamisel. Tadžikistani puhul (vt [3. selgitus](#)) pikendab ja suurendab tervendamistööde rakendamisega viivitamine veelgi piiriülese saastumise ohtu.
- 48** Armeenias ei ole ELi jätkuv toetus tuumavaldkonda reguleerivale asutusele ja elektrijaamale alates 1990. aastatest kaasa toonud isemajandamist riiklikul tasandil. Nii reguleerival asutusel kui ka käitajal on jätkuvalt raskusi pideva personalipuuduse või eksperditeadmiste nappuse tõttu. Viimast on leevendanud rahvusvaheline abi, mida on andnud lisaks ELile IAEA, Saksamaa, Venemaa ja Ameerika Ühendriigid. 2024. aasta lõpu seisuga oli pooleli viis INSC rahastatud meetet, mille koguväärtus oli ligikaudu 12 miljonit eurot. Selline koostöö on sõnaselgelt ette nähtud laiemates koostöödokumentides, nagu ELi ja Armeenia [laiaulatuslik ja laiendatud partnerlusleping](#), mis kehtib alates 2021. aastast, ning 2024. aasta vastupanuvõime ja majanduskasvu kava. Komisjonil puudub aga terviklik strateegia olemasoleva tuumajaama dekomisioneerimiseks.
- 49** Kokkuvõttes täheldasime oma valimi puhul, et lepingud, millega antakse ELi toetust tuumaohutuslastele meetmetele INSC kaudu, ei sisalda kestlikkuse klausleid, millega nõutaks lõppkasutajatelt ELi rahastatud väljundite (taristu, seadmed või koolitusmaterjalid) kasutamist ja säilitamist minimaalse ajavahemiku jooksul. Positiivse poole pealt täheldasime, et meie uuritud komisjoni tarneleping soodustab kestlikkust, sisaldades esimese varuosade komplekti rahastamist ja toetust lõppkasutajatele paigaldamise ajal.

Komisjoni järelevalve on mitmes aspektis ebapiisav

- 50** Selles osas uurime, kas komisjon oli loonud tugeva järelevalvesüsteemi, et jälgida Euratomi laenu ja INSC rakendamist ning oma meetmete tegelikku mõju tuumaohutusele.

Komisjon tugineb Ukrainale antud laenu puhul kolmandate isikute tehtavale järelevalvele, ilma selge rollide ja kohustuste raamistikuta

- 51** 2013. aasta juunis kiitis komisjon heaks Euratomi laenu summas kuni 300 miljonit eurot, et toetada Ukraina tuumaelektrijaamade ohutuse parandamise suuremahulist programmi, mida pidi rakendama nende käitaja Energoatom, Ukraina riigile kuuluv ettevõte. Sellele laenule, mis oli tagatud Ukraina riigi antud tagatisega, eelnes EBRD poolt 2013. aasta märtsis heaks kiidetud sarnane laen, mille summa ja eesmärk olid samad. Oma otsust täites allkirjastas komisjon 2013. aasta augustis Energoatomiga (laenuvõtja) laenulepingu ja maksis aastatel 2017–2021 neljas osas välja kogu 300 miljoni euro suuruse summa. Komisjon kiitis sellised väljamaksud heaks i) laenuvõtja esitatud taotluste alusel, milles kinnitati, et kõik kohaldatavad laenu tingimused on täidetud, ning ii) EBRD poolt mõlema laenuandja nimel palgatud ja hallatava järelevalvekonsultandi väljastatud tõendite alusel.
- 52** Leidsime aga, et komisjoni järelevalve laenu rakendamise üle on olnud mitmes aspektis ebapiisav. Laenuvõtja muutis algset ohutuse parandamise rakenduskava mitu korda, ja ehkki ta teavitas neist muudatustest mõlemat laenuandjat, ei saanud ta komisjoni ametlikku heakskiitu, hoolimata sellekohasest sõnaselgest nõudest laenulepingus. Selle asemel märkis komisjon, et ta tugines EBRD tegevusele seoses tolle enda laenuga (vt punkt 54). Lisaks ei saanud neljast üldise lõppkuupäeva edasilükkamise taotlusest (vt ka punktid 44–45) kaks, mis on esitatud alates 2022. aastast, komisjoni ametlikku heakskiitu. Järelevalvekonsultant teatas laenulepingu mõningate punktide korduvast rikkumisest, näiteks laenuvõtja suutmatusest täita täies mahus kindlustusnõudeid, tõendada, et tema elektritootmisest saadav tulu katab tema kulud, sealhulgas tuumaohutusega seotud kulud, ning teha ajavahemikul 2020–2024 sissemaksid dekommissioneerimisfondi. Selliseid olukordi kirjeldatakse laenulepingus Euratomi laenuga seotud võimalike makseviivitustena, mis võimaldab komisjonil nõuda laenu tühistamist, kui see pole veel välja makstud, või kiirendatud tagasimaksmist. Komisjon ei esitanud aga tõendeid selle kohta, et ta oleks hinnanud, kas kirjeldatud rikkumised annaksid alust selliste sammude tegemiseks, või taotlenud nõuete järgimist.

- 53** Lisaks kiitis komisjon heaks kõik laenu väljamaksed ajavahemikul 2017–2021, ilma et ta oleks veendunud, et sellised väljamaksed olid seotud laenuvõtja juba kantud ja tasutud kuludega. See vähendab kindlust, et ELi rahalisi vahendeid kasutati üksnes ohutuse parandamise programmi toetamiseks. Konsultandi aruannete kohaselt oli laenuvõtja 2021. aasta lõpuks Euratomilt selleks ajaks saanud 300 miljonist eurost projektiga seoses ära kasutanud ainult 235 miljonit eurot. Kuigi laenuvõtja tegi järgnevatel aastatel järk-järgult projektiga seotud lisakulusid, oli 2025. aasta juuni seisuga ikkagi kasutamata 10 miljonit eurot.
- 54** Seda olukorda raskendas asjaolu, et komisjon ei loonud ametlikke suhteid kolmandate isikutega, kellel oli Euratomi laenus oluline roll, eelkõige EBRDga, millele komisjon järelevalve alal lõppkokkuvõttes tugines. See hõlmab suhteid järelevalvekonsultandiga, kelle lepingupartner on EBRD, mitte komisjon. Komisjon sai koopia algsest järelevalvelepingust, mis aegus 2018. aastal. Isegi kui komisjon sai jätkuvalt kvartalipõhiseid järelevalvearuandeid ja sertifikaate, mis toetavad tema otsuseid laenude väljamaksed heaks kiita, puudub tal pärast seda tähtaega info mainitud teenuste osutamise ulatusest ja tingimustest pärast 2018. aastat.

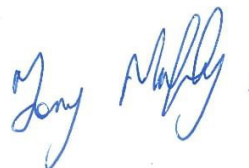
Enamikul juhtudel keskendub järelevalve väljunditele, mitte tuumaohutuse tegelikule parandamisele

- 55** INSC toetuslepingud sisaldavad tavaliselt „loogilise raamistiku maatriksit“, mis on osa komisjoni järelevalveraamistikust. Selles maatriksis lepib komisjon oma partneriga kokku rahastatud meetme eesmärkide, konkreetsete väljundite ja üldise mõjuga seotud ootustes. Maatriks sisaldab näitajaid koos lähtetasemetega, eesmärkide ja nende saavutamise ajakavaga. See on hea tava, mis võimaldab komisjonil jälgida meetmete rakendamist ning võimaluse korral hinnata ja koondada nende tulemeid. Lisaks tugevdavad komisjoni järelevalvet meetmete rakendamise üle ka muud elemendid, nagu
- a) Teadusuuringute Ühiskeskuse eksperditeadmiste kasutamine, et abistada DG INTPAt käimasolevate meetmete tehnilise kontrolli tegemisel ja tulemuste hindamisel;
  - b) tulemustele suunatud järelevalve rakendamine valitud meetmete puhul, mille raames komisjon palkab välistöövõtjaid käimasolevate sekkumiste läbivaatamiseks, sh kohapealsete kontrollkäikude tegemiseks.

- 56** Nende järelevalvemenetluste praktilise rakendamise läbivaatamisel täheldasime siiski, et 14-st valimisse kuulunud lepingust kasutati loogilist maatriksit üheksa puhul. Seitsmel juhul üheksast keskendus maatriks väljunditele (kavandatud tegevuste elluviimine), mitte tulemitele (nende tegevuste mõju). Lisaks täheldasime lepinguliste nõuete puudumist rahastatud väljundite tegelikuks kasutamiseks (punkt 49). Need tegurid vähendavad raamistiku tõhusust selle kindlaksmääramisel, kas ja mil määral aitas meede tegelikult kaasa tuumaohutuse kõrgemale tasemele konkreetsetes rajatistes või riigis. Meie läbivaadatud tulemustele suunatud järelevalve aruannetes kinnitavad komisjoni töövõtjad seda hinnangut. Samal ajal leevendavad need töövõtjad mõningal määral tulemitele keskendumise puudumist, analüüsides põhjalikumalt nende poolt läbi vaadatud konkreetsete meetmetega saavutatud tulemusi. Tulemustele suunatud järelevalvet ei kasutata aga süstemaatiliselt kõigis INSC rahastatavates meetmetes: meie valimis kasutati seda 14 lepingust ainult viie puhul. Seetõttu puudub komisjonil süsteem oma toetuse tulemite põhjalikuks jälgimiseks meetme, rajatise, riiklikul või piirkondlikul tasandil, ning selle teabe kasutamiseks, et tugevdada oma otsuste tegemist tulevaste meetmete kavandamisel ja nende kiireloomulisuse hindamisel.
- 57** Hoolimata sellise põhjaliku hindamise puudumisest täheldasime siiski tuumaohutusega seotud käegakatsutavate tulemuste saavutamist valimisse kuulunud INSC rahastatud lõpuleviidud tegevustes, nagu on märgitud rakendusaruannetes. Tulemused on laadilt erinevad, kuid hõlmavad radioaktiivsuse vähendamist Tšornobõlis ja Kesk-Aasia vanades uraanikaevandustes, kus tööd on lõpetatud. Samuti hõlmavad need Armeenias vastupidavustestide soovitude rakendamist ja tuumaõnnetuste korral radioaktiivsete ainete keskkonda sattumise ohu vähendamist ning elektrijaama tegevusloa pikendamist kuni 2031. aastani.

III auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Bettina Jakobsen, võttis käesoleva aruande vastu 27. jaanuari 2026. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president

Tony Murphy

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

Tuumaohutus

- 01** IAEA¹ ja ELi² määratluse kohaselt on tuumaohutus õigete käitamistingimuste tagamine, avariide ärahoidmine ja nende tagajärgede leevendamine, mille tulemuseks on töötajate, elanikkonna ja keskkonna kaitse lubamatu kiirgusohu eest. Peamine ohutuseesmärk on kaitsta inimesi ioniseeriva kiirguse kahjuliku mõju eest. Ohutus hõlmab tuumarajatisi, radioaktiivseid jäätmeid ja radioaktiivsete materjalide vedu³. Kuigi tuumaohutus ja tuumajulgeolek on omavahel seotud, erinevad nad selle poolest, et viimane keskendub tuuma- või muud radioaktiivse materjali, sellega seotud rajatisi või tegevust hõlmavate kuritegude või tahtlike keelatud tegude ennetamisele, avastamisele ja neile reageerimisele.

---

¹ IAEA Nuclear Safety and Security Glossary, lk 139–140.

² Nõukogu direktiivi 2009/71/Euratom (millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik) artikli 3 lõige 2.

³ IAEA Nuclear Safety and Security Glossary, 2022.

02 Tuumatehnoloogiat kasutavad mitmed sektorid, sealhulgas põllumajandus, meditsiin ja kosmoseuuringud. Tuumatehnoloogia esmane rakendusvaldkond on aga elektri ja soojuse tootmine. 2024. aastal täitis tuumaenergia ligikaudu 4,8% ülemaailmsest energianõudlusest, mis jõudis sel aastal peaaegu 650 eksadžaulini, olles viimase kümne aasta jooksul pidevalt kasvanud⁴. 2025. aasta juuli seisuga oli 31 riigi 416 tuumareaktori kaudu kättesaadav ligikaudu 376 gigavatti elektrit (GWe) kogu ülesseatud netovõimsusest. Samal ajal töötas ELi 27 liikmesriigist 12-s⁵ 100 tuumareaktorit, mille ülesseatud netovõimsus oli kokku ligikaudu 98 GWe⁶. Eurostati andmetel toodeti 2023. aastal ligikaudu viiendik (23%) ELis toodetud elektrienergiast tuumaelektrijaamades, mis on üle kahe korra rohkem kui vastav näitaja üleilmsel tasandil ehk 9%⁷. 2023. aasta detsembris kirjutas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 28. istungjärgul osalenud 25-liikmeline riikide (kellest 12 olid ELi liikmesriigid) rühm alla [deklaratsioonile](#), mille eesmärk on tuumaenergia tootmisvõimsust 2050. aastaks kolmekordistada. 2024. aastal toimunud osaliste konverentsi 29. istungjärgul ühinesid selle lubadusega [veel kuus riiki](#), mis teeb riikide koguarvuks 31.

03 Võttes arvesse uute tuumareaktorite piiratud arvu viimastel aastatel, eelkõige Euroopas ja Põhja-Ameerikas, on reaktorite keskmine vanus maailmas aja jooksul tõusnud. 278 reaktorit, mis moodustavad kaks kolmandikku maailma töötavast reaktoripargist, ühendati võrku vähemalt 31 aastat tagasi. See hõlmab 160 reaktorit, mis on olnud ühendatud vähemalt 40 aastat ja millest enamik asub Prantsusmaal, Venemaal ja Ameerika Ühendriikides (vt [joonis 1](#)).

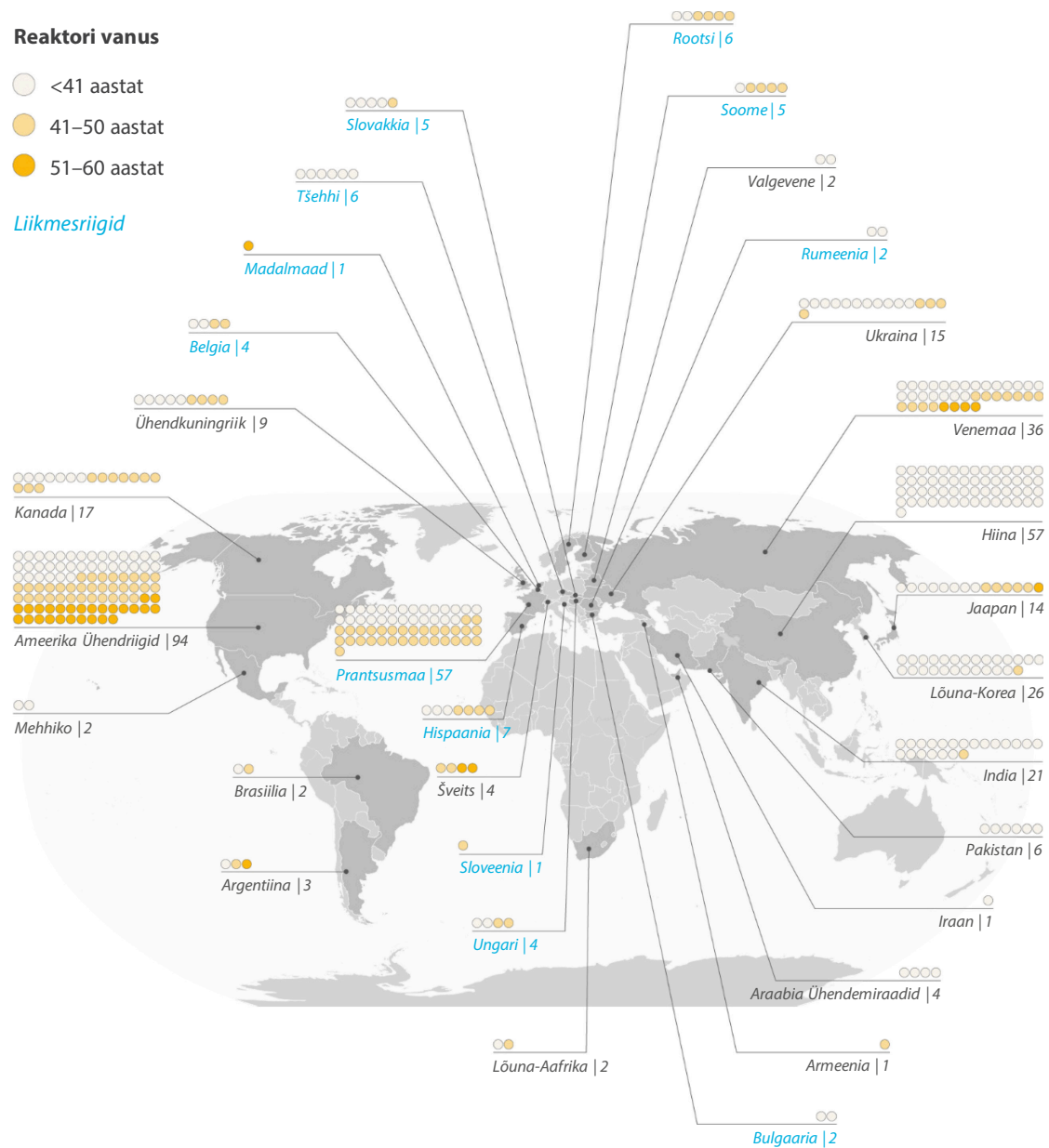
⁴ Rahvusvaheline Energiaagentuur, „[Global Energy Review 2025](#)“ (Ülemaailmne energiaülevaade 2025).

⁵ Belgia, Bulgaaria, Tšehhi, Hispaania, Prantsusmaa, Ungari, Madalmaad, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome ja Rootsi.

⁶ IAEA tuumareaktorite infosüsteemi (PRIS) andmebaas, andmed 2025. aasta juuli seisuga.

⁷ Rahvusvaheline Energiaagentuur, „[Global Energy Review 2025](#)“ (Ülemaailmne energiaülevaade 2025).

Joonis 1 | Kogu maailmas töötavate reaktorite arv ja vanus

Allikas: kontrollikoda IAEA võrdlusandmete seeria „Nuclear Power Reactors in the World“ (detsember 2023) ja IAEA tuumareaktorite infosüsteemi (PRIS) (juuli 2025) põhjal.

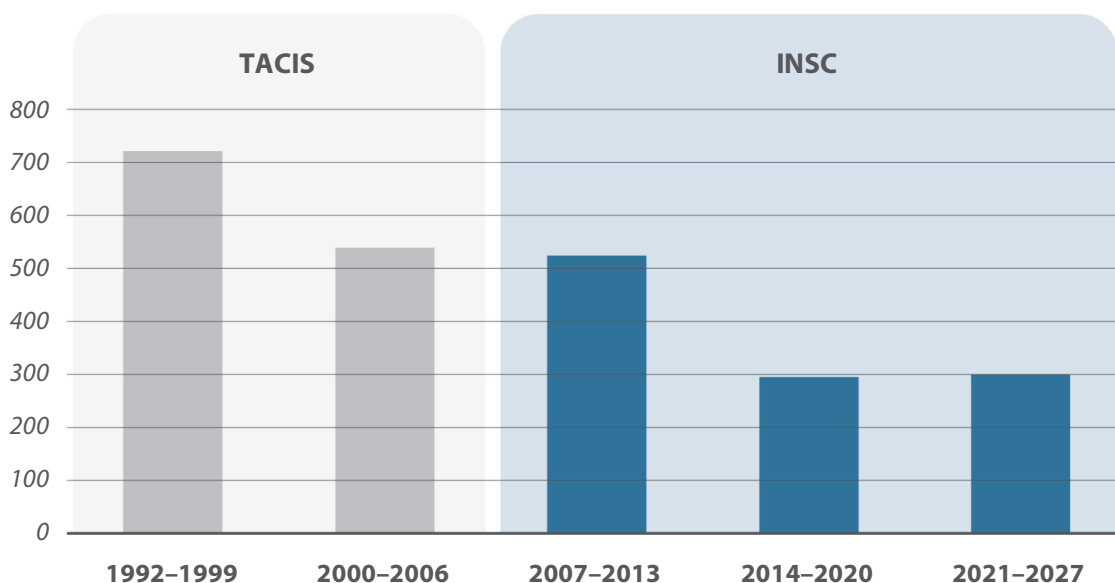
ELi rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö vahendid

- 04** ELi tegevus tuumaohutuse, sealhulgas rahvusvahelise koostöö valdkonnas põhineb [Euratori asutamislepingul](#). Algselt 1957. aastal Belgia, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburgi ja Madalmaade vahel allkirjastatud lepinguga on sellest ajast alates ühinenud kõik teised ELi liikmesriigid, moodustades Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom). Euratomil on ELiga samad täitevorganid ja liikmesriigid ning enamikku Euratori asutamislepingul põhinevatest meetmetest rahastatakse ELi eelarvest. Seetõttu kasutame käesolevas aruandes mõisteid „EL“ ja „Euratom“ samas tähenduses.

Muutuv tuumaohutusmaastik

05 Tuumaohutusmaastik on alates ELi koostöö algusest selles valdkonnas muutunud. 1986. aasta Tšornobõli õnnetus ja Nõukogude Liidu lagunemine 1991. aastal tekitasid suurt muret uutes iseseisvates riikides käitavate tuumarajatiste ohutuse pärast. Sellise olukorra tõttu käivitati Sõltumatute Riikide Ühendusele antava tehnilise abi programm (TACIS), mille raames eraldati aastatel 1992–2006 tuumaohutusele ELi vahenditest 1,26 miljardit eurot, s.o ligikaudu 84 miljonit eurot aastas. Selle aja jooksul paranes TACISe geograafilise piirkonna ohutusolukord järk-järgult – eelkõige suleti Leedus ja Ukrainas alaliselt Tšornobõli-sarnased nõukogudeaegsed reaktorid ning loodi programmid muude mudelite märkimisväärseks ajakohastamiseks. See võimaldas komisjonil järk-järgult vähendada järgnevate koostööprogrammide mahtu 300 miljoni euroni aastatel 2021–2027 (ligikaudu 43 miljonit euroni aastas), laiendades samal ajal geograafilist ulatust, mis on nüüd ülemaailmne. *Joonisel 2* on esitatud ülevaade rahvusvahelisele tuumaohutusele antavast ELi toetusest.

Joonis 2 | TACISe ja INSC vahendite raames rahvusvahelisele tuumaohutusalasale koostööle eraldatud ELi toetus (miljonites eurodes)

Märkus: ajavahemikuks 2014–2020 täiendati INSC algset rahastamist (225 miljonit eurot) veel 70 miljonit euroga, et rahastada panust Tšornobõli fondi (**2. selgitus**).

Allikas: Euroopa Komisjon.

06 Hilisemad sündmused, nagu Fukushima õnnetus 2011. aastal ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu alates 2022. aastast, on toonud esile uued riskid ning koos uute tehnoloogiate, näiteks väikeste moodulreaktorite esilekerkimisega on need tuumaohutusmaastikku veelgi ümber kujundanud.

Rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö praegused rahastamisvahendid

07 Nõukogu määrusega (Euratom) 2021/948 loodi tuumaohutusalase rahvusvahelise koostöö Euroopa instrument, millele eraldati 300 miljonit eurot ajavahemikuks 2021–2027. Selles järgitakse varasemat, 2014.–2020. aasta INSC rahastamisvahendit ja säilitatakse samad eesmärgid:

- tõhusa tuumaohutuse ja kiirguskaitse kultuuri edendamine, kõrgeimate tuumaohutus- ja kiirguskaitsestandardite rakendamine ning tuumaohutuse pidev parandamine;
- kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlik ning ohutu käitlemine ning endiste tuumaobjektide ja -rajatiste dekomissioneerimine ja keskkonna tervendamine;
- tuumamaterjali suhtes tõhusate ja tulemuslike kaitsemeetmete kehtestamine kolmandates riikides.

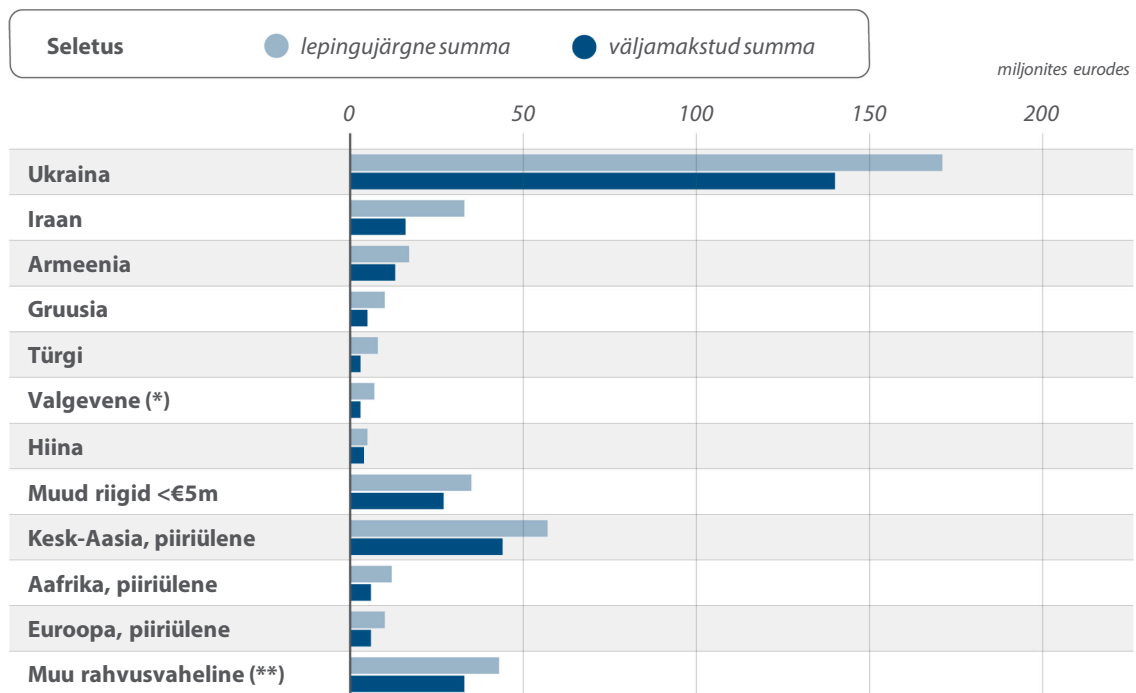
08 Kuigi ELi rahastatavat toetust antakse sageli töövõtjate kaudu, on lõplikud koostööst kasusaajad partnerriikide reguleerivad asutused, radioaktiivsete jäätmete käitlemise eest vastutavad riiklikud asutused või tuumamaterjali arvestuse ja kontrolli süsteemi sidusrühmad. ELi rahastatavast koostööst võivad kasu saada ka tuumaelektrijaamade käitajad, kuid ainult INSC määruses kirjeldatud erandjuhtudel⁸.

09 INSC geograafiline kohaldamisala on ülemaailmne. Prioriteediks on aga ELiga ühinevad kandidaatriigid ja Euroopa naabuspoliitikaga hõlmatud riigid. Tähelepanu keskmes on olnud Ukraina, kes sai aastatel 2014–2024 ligikaudu 170 miljonit eurot ehk 42% kõigist lepingujärgsetest summadest (vt *joonis 3*).

---

⁸ INSC 2014. aasta määruse lisa punkti 1 alapunkt b; INSC 2021. aasta määruse artikkel 13.

Joonis 3 | 2014–2024 INSC sõlmitud lepingud ja makstud summad asukoha kohta (miljonites eurodes)

Märkus: (*) koostöö Valgevenega INSC kaudu lõppes pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse 2022. aastal; (**) „Muu rahvusvaheline“ osutab lepingutele, mis hõlmavad tuumaohutusmeetmeid, millel puudub konkreetne geograafiline kohaldamisala.

Allikas: kontrollikoda komisjoni poolt 2025. aasta juulis esitatud lepinguandmete põhjal.

- 10** Lisaks leppisid Euratom ja Ukraina tuumaelektrijaamade käitamise eest vastutav riigiettevõtte Energoatom 2013. aastal kokku laenurahastus, tuginedes [nõukogu 1977. aasta otsusele](#), millega volitati komisjoni väljastama Euratomi laene, et aidata kaasa tuumaelektrijaamade rahastamisele. Aastatel 2017–2021 maksis komisjon Euratomi nimel laenuvõtjale välja kokku 300 miljonit eurot, et parandada selle jaamade ohutust. Laenu tagasimaksmine peaks algama 2027. aastal. Seda laenu rahastatakse INSC-st.

Ülesanded ja kohustused

- 11** Rahvusvahelisele tuumaohutusosalasele koostööle aitavad kaasa erinevad ELi ja komisjoni talitused. Kõige olulisem roll on DG INTPA-l, kes juhib INSC iga-aastast kavandamist ja igapäevast juhtimist koostöös laienemise ja idanaabruse peadirektoraadi ning Lähis-Ida, Põhja-Aafrika ja Pärsia lahe peadirektoraadiga, et võtta meetmeid nendes geograafilistes piirkondades, kasutades Teadusuuringute Ühiskeskuse tehnilist tuge. INSC mitmeaastast sihtprogrammi juhib Euroopa välisteenistus, keda toetab komisjon, konsulteerides partnerriikide või -piirkondadega ning [tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa tööühma](#) (ENSREG) esindajatega. Liikmesriikide esindajad [vaatavad](#) INSC komitees läbi nii mitmeaastase sihtprogrammi kui ka iga-aastased tegevuskavad. INSC rakendamist võib juhtida otseselt DG INTPA või kaudselt rakenduspartnerid, kellele on see ülesanne usaldatud rahalist toetust käsitlevate lepingute kaudu (nt [EBRD](#), [IAEA](#) ning [Ukraina teadus- ja tehnoloogiakeskus](#)), et ellu viia konkreetsemaid meetmeid.
- 12** Lisaks INSC-le kavandas ja rakendas Euratomi laenu Ukrainale algselt komisjoni majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat. Komisjoni 2020. aasta otsusega⁹ anti aga eelarve peadirektoraadile volitused olla juhtiv talitus, kes vastutab Euratomi nimel tehtavate laenu tehingute eest ja seega kõnealuse laenu järelevalve eest.
- 13** Kuigi komisjoni energeetika peadirektoraadil (DG ENER) ei ole juhtivat rolli rahvusvahelise tuumaohutusosalase koostöö ELi rahastamisvahendite haldamisel, koordineerib ta Euratomi lepingu rakendamist, toetab DG INTPA-t INSC iga-aastasel kavandamisel ja sõlmib kahepoolseid lepinguid partnerriikidega. Muu hulgas hõlmavad need lepingud tuumaelektrijaamade vabatahtlikke stressiteste, mida aitab teha DG ENER ja mida rakendatakse ENSREGi toetusel ning mida saab rahastada INSC-st.

Auditi ulatus ja käsitlusviis

- 14** Tuumaenergia on avalikus ja poliitilises tegevuskavas tähtsal kohal seetõttu, et see pakub vähese CO₂ heitega lahendust kasvavale ülemaailmsele energianõudlusele, aga ka varasematest õnnetustest ja viimasel ajal ka Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud ohutusprobleemide tõttu. [Nõukogu kordas hiljuti](#) vajadust jätkata kõrgeimate tuumaohutus-, keskkonna- ja läbipaistvusstandardite toetamist piirkondlikult, ELi piiride vahetus läheduses ja kogu maailmas.

---

⁹ C(2020) 796.

- 15** Kontrollikoda on varem teinud tuumavaldkonnas olulist audititööd, keskendudes [tuumaohutusele](#) ja [reaktorite dekomissioneerimisele](#) ELi liikmesriikides. Käesolevas auditis viisime teemat edasi, uurides, kas komisjon on olnud tõhus tuumaohutuse suurendamisel kolmandates riikides. Täpsemalt hindasime, kas:
- komisjon töötas koos Euroopa välisteenistusega välja ja kehtestas tervikliku strateegilise raamistiku ELi rahvusvaheliseks koostööks tuumaohutuse valdkonnas;
  - komisjon põhjendas nõuetekohaselt ELi rahalise toetuse eraldamist INSC meetmetele ja Euratomi laenu väljamaksmist;
  - ELi rahastatud tuumaohutusmeetmetega saavutati õigeaegsed ja eelarve piiresse jäävad väljundid ning käegakatsutavad ja kestlikud tulemused;
  - komisjon lõi tugeva järelvalvesüsteemi, et jälgida INSC meetmete rakendamist ja nende mõju.
- 16** Audit hõlmas INSC kulusid, mille kohta sõlmiti lepingud perioodidel 2014–2020 ja 2021–2024, mille põhjal koostasime valimi 14 lepingust nende olulisuse alusel. Ühtlasi oli eesmärk hõlmata erinevaid eelarve täitmise viise, meetmete ulatust (mis on seotud eksperditeadmiste pakkumisega ning ohutusega seotud seadmete, taristu ja tervendamistööde tarnimisega), rakendamise seisu ja geograafilisi piirkondi. Valimi lepingute nimekirja, mis hõlmab meetmeid Armeenias, Kesk-Aasias, Iraanis ja Ukrainas, on esitatud [II lisas](#). Audit hõlmas ka ainsat praegu tagasimaksmata Euratomi laenu ehk laenu Ukrainale (vt punkt [10](#)). Audit ei hõlmanud peamiselt tuumajulgeolekuga seotud ELi kulutusi, kuna kuriteod või tahtlikud teod hõlmavad erinevaid riske, kontrolliraamistikke ja muid ELi rahastamisvahendeid.
- 17** Analüüsisime komisjoni ja Euroopa välisteenistuse dokumente, mis on seotud INSC ja Euratomi laenurahastu loomisega, ning valimisse kaasatud lepingute dokumente. Vestlesime komisjoni ja Euroopa välisteenistuse töötajatega, kes on seotud INSC ja Euratomi laenurahastu kavandamisega ja haldamisega, ning valitud rakenduspartnerite, riiklike ametiasutuste ja toetusesaajatega. Tegime kõigi valimisse kaasatud lepingute dokumentide kontrolli, mida täiendasid kohapealsed kontrollkäigud partnerriikidesse, kus INSC toetus oli suunatud füüsilistele töödele, ehk Armeeniasse ja Usbekistani. Venemaa jätkuva Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu asendasime kavandatud Ukraina külastuse videokonverentsidega peamiste sidusrühmadega.
- 18** Meie [auditimetoodika](#) vastab [kõrgeimate kontrolliasutuste rahvusvahelise organisatsiooni \(INTOSAI\)](#) rahvusvahelistele auditistandarditele.

II lisa. Valimisse kaasatud lepingute loetelu

	Lepingu liik	Põhitegevuse laad	Asukoht	MFR	Esialgne lepingusumma Lepingusumma 2024. aasta lõpus	(miljonites eurodes)
1	Delegeerimisleping	Taristutööd	Ukraina	2014–2020	30,0 70,0	
2	Delegeerimisleping	Taristutööd	Ukraina	2014–2020	19,1 19,1	
3	Delegeerimisleping	Tervendamistööd	Kesk-Aasia: Kõrgõzstan, Tadžikistan, Usbekistan	2014–2020	16,5 37,0	
4	Rahalist toetust käsitlev leping	Tervendamistööd	Kesk-Aasia: Kõrgõzstan, Tadžikistan, Usbekistan	2021–2027	10,3 10,3	
5	Rahalist toetust käsitlev leping	Tervendamistööd	Kesk-Aasia: Kõrgõzstan, Tadžikistan, Usbekistan	2014–2020	3,0 3,0	
6	Rahalist toetust käsitlev leping	Seadmed ja järelevalve	Ukraina	2021–2027	3,4 3,4	
7	Rahalist toetust käsitlev leping	Seadmed	Iraan	2014–2020	5,0 5,0	
8	Asjade hankeleping	Seadmed	Iraan	2014–2020	6,6 6,6	
9	Teenuste hankeleping	Nõustamisteenused	Iraan	2014–2020	3,9 3,9	
10	Teenuste hankeleping	Nõustamisteenused	Armeenia	2014–2020	4,0 4,0	
11	Teenuste hankeleping	Nõustamisteenused	Armeenia	2014–2020	2,2 2,2	
12	Teenuste hankeleping	Nõustamisteenused	Armeenia	2021–2027	2,0 2,0	
13	Teenuste hankeleping	Nõustamisteenused	Armeenia	2014–2020	1,2 1,8	
14	Delegeerimisleping	Tervendamistööd	Ukraina	2014–2020	3,5 3,5	

Allikas: kontrollikoda komisjoni poolt esitatud INSC lepinguandmete põhjal, 10. juuli 2025. aasta seisuga.

Lühendid

Lühend	Definitsioon/selgitus
DG ECHO	Euroopa kodanikukaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektooraat
DG ENEST	Laienemise ja idanaabruse peadirektooraat
DG INTPA	Rahvusvahelise partnerluse peadirektooraat
DG MENA	Lähis-Ida, Põhja-Aafrika ja Pärsia lahe peadirektooraat
DG RTD	Teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektooraat
EBRD	Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank
EEAS	Euroopa välisteenistus
ENSREG	Tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa tööühm
ERA	Kesk-Aasia keskkonna tervendamise konto
IAEA	Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur
INSC	Tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahend (loodud vastavalt kas nõukogu määrusega (Euratom) 237/2014 või nõukogu määrusega (Euratom) 2021/948)
TACIS	Sõltumatute Riikide Ühendusele antava tehnilise abi programm

Mõisted

Mõiste	Definitsioon/selgitus
Eelarve kaudne täitmine	ELi eelarve täitmise meetod, mille kohaselt usaldab komisjon eelarve täitmise ülesanded muudele üksustele (nagu ELi-välised riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid).
Euroopa välisteenistus	ELi diplomaatiline teenistus, mis vastutab välis- ja julgeolekupoliitika eest.
G7	Seitsmest riigist (Kanada, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Jaapan, Ühendkuningriik ja Ameerika Ühendriigid) ja EList koosnev mitteametlik rühm. Selle liikmed kohtuvad igal aastal G7 tippkohtumisel, et arutada ülemaailmseid majandus- ja geopoliitilisi küsimusi.
Järelevalve	Eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude süstemaatiline jälgimine ja läbivaatamine, mida tehakse osaliselt näitajate abil.
Kesk-Aasia keskkonna tervendamise konto	Mitme rahastajaga fond, mida haldab Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank Kesk-Aasia nõukogudeaegsete uraanikaevanduste mürgistest ja radioaktiivsetest jäätmejääkidest tulenevate keskkonna- ja terviseriskidega tegelemiseks.
Keskkonna tervendamine	Mis tahes meetmed, mida võidakse võtta, et vähendada kokkupuuteid kiirgusega, mis on tingitud maapinna olemasolevast saastest. Meetmeid võidakse võtta saaste enda (allika) või inimestega kokkupuute viiside suhtes.
Kestlikkus	ELi rahastamise suutlikkus jätkata mõju avaldamist pärast rahastamise lõppemist.
Makseviivitus	Kohustuse täitmata jätmine, näiteks kui laenu ei maksta vastavalt lepingutingimustele tagasi.
Mõju	Lõpetatud projekti või programmi laiemad pikaajalised tagajärjed, näiteks sotsiaalmajanduslik kasu kogu elanikkonnale.
Mõjusused	See, kui suures ulatuses on seatud eesmärgid läbiviidud tegevusega saavutatud.
Näitaja	Teave, mida kasutatakse mõne tulemuslikkuse aspekti mõõtmiseks või hindamiseks.
Programm	Vahend teatavate ELi poliitikaeesmärkide saavutamiseks, tavaliselt kaasrahastatavate projektide kaudu.
Rahalist toetust käsitlev leping	Kokkulepe komisjoni ja eelarve kaudse täitmise raames tegutseva organisatsiooni vahel, kes on ilmutanud suutlikkust hallata vahendeid komisjoniga samal tasemel.
Sihttoetus	ELi eelarvetoetus toetusesaaja poolt rahastamiskõlbliku projekti või programmi elluviimiseks kantud kulude katteks, mis tavaliselt ei kuulu tagasimaksmisele.

Tasupõhine leping	Lepingupõhine kokkulepe, mille kohaselt makstakse teenuste eest tegelikult töötatud aja alusel.
Teostatavusuuring	Hinnang selle kohta, kas kavandatud meetod, plaan või töö on võimalik või mõistlik.
Toetusesaaja	Füüsiline või juriidiline isik, kes saab projekti või programmi elluviimiseks ELi eelarvest toetust või laenu.
Tulem	Projektist tulenev kohene või pikaajaline, kavandatud või kavandamata muutus, näiteks parema väljaõppega tööjõust tulenev kasu.
Tulemus	Projekti või programmi vahetu mõju kohe pärast selle lõpuleviimist, näiteks kursusel osalejate paranenud tööalane konkurentsivõime või parem juurdepääsetavus pärast uue tee valmimist.
Tulemuslikkus	Näitaja, mis mõõdab seda, mil määral on ELi rahastatud meede, projekt või programm oma eesmärgid saavutanud ja annab kulutustele vastavat tulu.
Tõhusus	Parim võimalik suhe kasutatud vahendite, läbiviidud tegevuse ja eesmärkide saavutamise vahel.
Usaldusväärne finantsjuhtimine	Ressursside haldamine kooskõlas säästlikkuse, tõhususe ja tulemuslikkuse põhimõtetega.
Vahe-eesmärk	Vahepealne sihtvärtus konkreetse eesmärgi täitmisel, mis tuleb saavutada eelnevalt kindlaksmääratud tähtajaks.
Väike moodulreaktor	Väikesed moodulreaktorid on kõrgtehnoloogilised tuumareaktorid, mille võimsus on kuni 300 megavatti ühiku kohta, mis moodustab umbes kolmandiku traditsiooniliste tuumareaktorite tootmisvõimsusest.
Väljund	Projekti abil toodetu või saavutatu (näiteks korraldatud koolitus või rajatud tee).

Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastused

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/sr-2026-08>

Ajatelg

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/sr-2026-08>

Auditirühm

Kontrollikoja eriaruannetes on esitatud ELi poliitikavaldkondade ja programmide või konkreetsete eelarvevaldkondade juhtimisega seotud teemade auditite tulemused. Kontrollikoda valib ja kavandab auditiülesanded nii, et need oleksid võimalikult mõjusad, võttes arvesse tulemuslikkuse või nõuetele vastavuse riske, kaasnevaid tulusid või kulutusi, edaspidist arengut ning poliitilist ja avalikku huvi.

Kõnealuse tulemusauditi viis läbi välistegevuse, julgeoleku- ja õigusteemadega tegelev III auditikoda, mille eesistuja on kontrollikoja liige Bettina Jakobsen. Auditit juhtis kontrollikoja liige Marek Opiola, keda toetasid tema kabinet ja auditirühm. Keelealast ja graafilist tuge saadi teistelt kontrollikoja osakondadelt.

AUTORIÕIGUS

© Euroopa Liit, 2026

Euroopa Kontrollikoja taaskasutamispoliitika on kehtestatud [Euroopa Kontrollikoja otsusega nr 6–2019](#) avatud andmete poliitika ja dokumentide taaskasutamise kohta.

Kui ei ole märgitud teisiti (nt eraldiseisvates autoriõiguse märgetes), on ELile kuuluv kontrollikoja sisu litsentsitud vastavalt [litsentsile Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Reeglina on taaskasutamine lubatud, kui autoriõigustele on viidatud ja muudatused on ära märgitud. Kontrollikojale kuuluva sisu taaskasutajad ei tohi moonutada algset tähendust ega sõnumit. Kontrollikoda ei vastuta taaskasutamise tagajärgede eest.

Kui konkreetnes sisus, näiteks kontrollikoja töötajatest tehtud fotodel, on kujutatud tuvastatavaid eraisikuid, või kui see sisaldab kolmandate isikute teoseid, tuleb teil taotlema täiendavaid õigusi.

Kui luba on saadud, tühistab ja asendab see eespool nimetatud üldise loa ja osutab selgelt mis tahes kasutuspiirangutele.

On võimalik, et ELile mittekuuluva sisu kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omajatelt.

Esikaane foto: © Fotokon – stock.adobe.com.

Pildid 1 ja 2: © Armeenia tuumaelektrijaam. Kõik õigused kaitstud.

Pildid 3 ja 6: © Tšornobõli tuumaelektrijaam. Kõik õigused kaitstud.

4. foto: © riiklik tuuma- ja kiirgusohutuse teadus- ja tehnikakeskus (SSTC NRS). Kõik õigused kaitstud.

Tööstusomandi õigustega hõlmatud tarkvara või dokumendid, nagu patendid, kaubamärgid, registreeritud disainilahendused, logod ja nimed, ei kuulu kontrollikoja taaskasutamispoliitika alla.

Domeeni europa.eu alla koondatud Euroopa Liidu institutsioonide veebisaitidel leidub linke, mis viivad muudele veebisaitidele. Kontrollikoda ei vastuta nende sisu eest ja soovib teil seetõttu tutvuda nende veebisaitide isikuandmete ja autoriõiguse kaitse põhimõtetega.

Kontrollikoja logo kasutamine

Kontrollikoja logo ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

HTML	ISBN 978-92-849-6589-2	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/1357008	QJ-01-26-003-ET-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6590-8	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/8422773	QJ-01-26-003-ET-N

KUIDAS VIIDATA

Euroopa Kontrollikoda, [eriaruanne 08/2026](#) „Tuumaohutusala rahvusvaheline koostöö – komisjon on jätkuvalt oluline osaleja ülemaailmsel tasandil, kuid tal puudub terviklik strateegia ja tugev järelevalve“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2026.

Uurisime, kas Euroopa Komisjoni (edaspidi „komisjon“) ja Euroopa välisteenistuse tegevus on olnud tõhus tuumaohutuse suurendamisel kolmandates riikides. Kokkuvõttes järeldame, et komisjon on jätkuvalt oluline osaline rahvusvahelises tuumaohutusalasises koostöös, kuna on aidanud ellu viia paljusid erinevaid meetmeid, millest mõned on suuremahulised ja keerulised. See toimus sageli siiski hiljem ja mõnikord suuremate kuludega kui algselt planeeritud. Mõnel juhul on jätkuvalt suureks probleemiks pikaajalise kestlikkuse saavutamine. Komisjoni tegevuse tõhusust pärsivad ka tervikliku ja ajakohase strateegia puudumine, ebaselge prioriteetide järjestamine ning puudused rahastatud meetmete järelevalves. Esitame soovitusi nende probleemide lahendamiseks.

Euroopa Kontrollikoja eriaruanne vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel +352 4398-1

Päringud: eca.europa.eu/et/contact
Veebisait: eca.europa.eu
Sotsiaalmeedia: @EUauditors